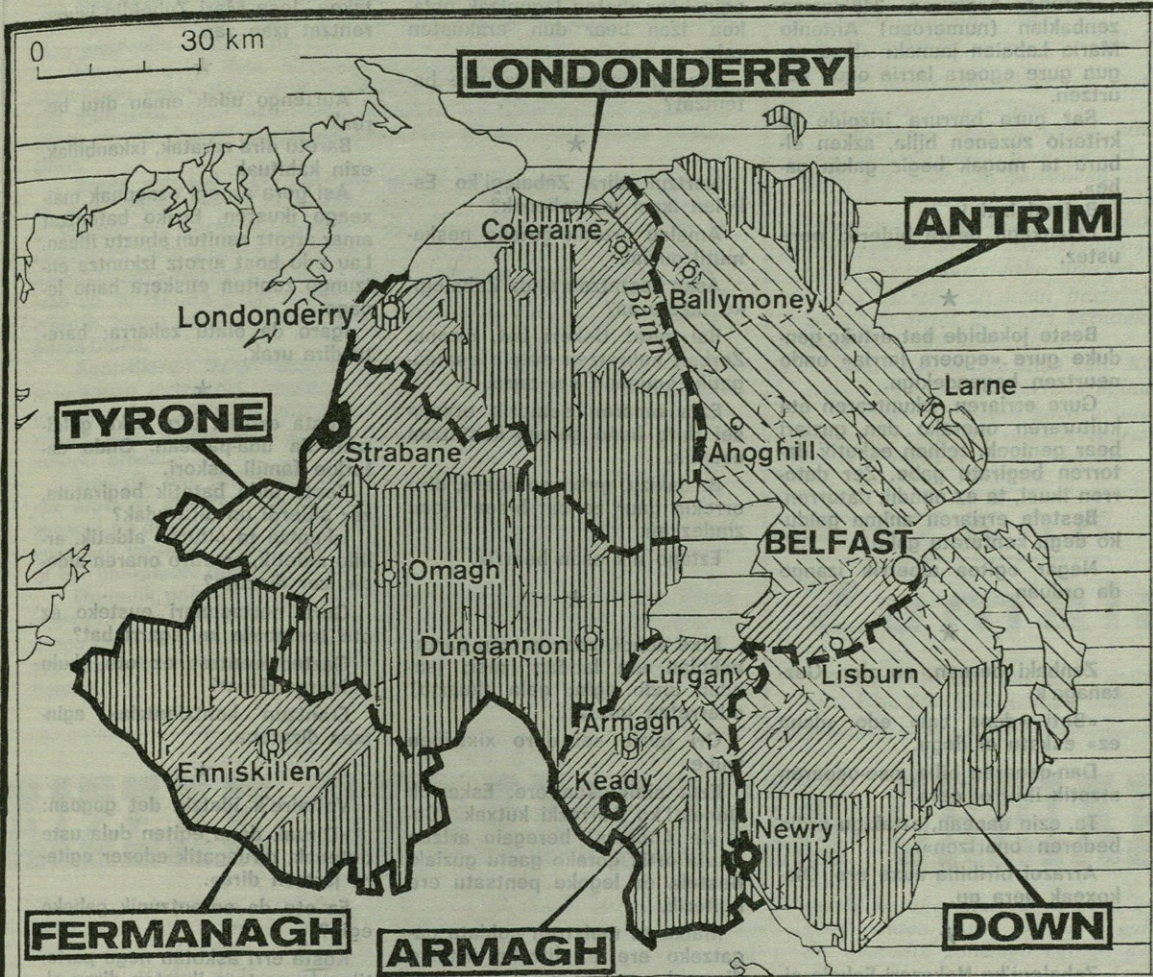

ZERUKO ARGIA

IDAZKOLA TA BANAKOLA: OKENDO, 22 - SAN SEBASTIAN - TEL. 26666 - PREZIOA 4 PEZETA

Biztanleen artean zenbat diran katolikoak (1961'gnekoe zeaztasunak

75 à 100%
50 à 75%

25 à 50%
0 à 25%

GATZ ETA PIPER

Erandio'ko ke-istillua ezta agortu. aBiña Bilbo'ko Alkatesak dionez, «bi illabete barru, kontu ori bertanbera konponduko da».

Laster argitara ematekotan dira **España'n Liburuiei buruzko Legea**. Lege onek mugatuko ditu egille, argitaldaria ta liburutegien arteko goraberak.

Alemania'k **España'ri diru-aurrerapenak** eskeiñibear dizkio Tajo-Segura ibaiaetako lanetarako. Diru-laguntza 4.370 milloirena izango da (250 milloio markorena). Baiña Alemania'ko Gobernuak ez dira beren artean ados, laguntza ori nola eman bear dan erabakitzerakoan. Kiessinger eta Diruketa Ministroa dan Strauss jaunak, España'ri erreztasun aundiekin eman nai dizkiote diru-laguntza oiek. Willy Brandt, (Kanpoetako Ministroa), Shiller (Ekonomi Ministroa) ta Eppler (aurrerapen Ministroa) beste erriarteratuen antzera España'ri laguntza ori eskein-zale eztira.

Bizkai'ko Industriad itzegiñaz, **Areiltza jaunak au dio: Langillea, agitz, sozialista edo komunista irizpidekoa da. Euskaltzale, guziak dira;** baiña lengo urteetako zale-miñak, gaur bigundu egin dira». — (NUEVO DIARIO).

España'n ba-dirudi orain Lege berriren bat sortzekotan dirala. Lege au, «**Erri-Iritzietako Elkarreana**» izango omen-da. Lege orren egitamua Pia Cavanillas, Leopoldo Calvo Sotelo ta Juan Manuel Fanjul jaunak agertu dute. Sortu-bidean izan bear du «Demokrazia Social» izeneko taldea ere, Alberto Ballarin begipean.

Bartzelona'n istillu-sortzailen batzuen taldea zapuztua izan da. Azkenengo aste auetan, Badalona'ko inguruetan ari izan da papela eta orma-orri astoratzaille batzuek zabaltzen ibilliak ziran.

Matesa-arazoa, Estadua erriarren ixileko diruketan georago ta geiago sartzeak ekarri du. Estaduko erabakiak, politikuen eskutan egon oi dira. Orregatik auen okerrak, zuzendari arloetarako zein diran jakin-arazi ta Zuzendari oboak izendatzeko gogoa pizten du. One-lai nai izaten da oker oien ondoren txarrak gutxitzea. «**Banco de Crédito Industrial**» en, Diruketa Ministeritzan eta Sal-Eroste saillean billatu bear dira oker oien iturriak. — (YA).

Kezka biza sortzen ari da, **lan-sari txikiena erabakitzea datorren urteko apiril arte luzatu dalako**. Artarako esan diran kontuak egokiak izan dira, baiña erabaki ori datorren bitartean, **nork aztertu bear du kontu ori? Nork ordaindu?** Nork bere berdintasunera ekarri gauzen gorakada ta lan-sarien egoera atzeratua? — (ARRIBA).

Diruketa-Aurrerapena ezin konpondu ditek, **lan-sariak lotuta; baizik lagintza bizkortuta**. — (TELEXPRES).

Kataluña'ko Diru-Etxe batek, lenbiziko aldiz eman die bere arduradunei **larunbateko jaia**. Etxe ori, «Comercial Traslántoco» izan da. Erabaki ori udaldirako bakarrik artu dute. Bartzelona, Bilbo ta uri aundietakoak, larunbata jai artuko dute, uste degunez. Orrela erakusten digute Europa'ko gertaerak.

Brasil'go Militarren Gobernuak, bere Legedia aldatu egin du, eriotz-zigorra berriutaz, iraulketa ta matxinada zale diranen kontra. Beste agindu bat ere eman du, inor istillu-zale agertzen bada, Brasil'dik kanpora bialtzeko. — (REUTER).

Estadistika-Urtako, adierazten digunez, 1966'garren urtean **España barruan 1.547.651.000 eskutitz trukatu dira**. Selloak garestitu ziranetik, sei illabete auetan 617.815.375 pezeta jasoak izan dira. Zaitzailleen egonlekua kendu zanetik, 4.808 langille gelditu dira lanik gabe. — (Badajoz'ko HOY).

LITURJI BATUA

Badegu Liturji berria ta Liturji batua! Pozten gera benetan.

Onuzkero egiña dugu. Estibalitz-en bildu ta jardun dira Euskalerriko bost Elizbarrutiko eliz-idazleak. Eta sakon eta ondo alkar itzezin da gero, euskeratu dituzte Meza-Liturjiaren «Betiko zatiak» euskera batuara.

Datorren asteetan emango da euskeratze-lan auen berri. D. Manuel Lekuonak emango digu zeatz nola ta ze irizpide jarraitu dituzten batasun ori lortzeko.

BELFAST

Azkenean, Belfast-eko gaitzak sendatzearen, eustorma lotsagarri bat altxatzea erabaki dute. Ori ere ikusteko geunden! Gizonak pakean ibilli arazteko, eustarria alajafia!

Xeekeri au aaztu ta goazen Ulster-ko kondaira gogorra berritzera: 431'gn: Patrizio Deuna Irlandan Ebanjelioa zabaltzen asten da.

VIII'gndik IX'go gizaldira: Noruega ta Dinamarka-tar itsas-lapurrak indarka sartzen dira.

1171'gn: Enrike II'gnak menperatzen du Irlanda.

1541'gn: Protestantismoa Irlandan sartu ondoren, Enrike VIII'gna errege aldarrikatzen da.

1569'gn: lenbiziko erriak sortzen dira.

1588'gn: España'ri itxas gizonak menperatuak izaten dira.

1607'gn: Erri berriak.

1641'gn: matxinada aundia.

1649'gn: Cromwellek seiatik bost lagun iltzen ditu. Irlandarrak sartal-dera baztertu ta bere gudariei lurrik onenak ematen dizkie.

1688'gn: Jakobo II'gnak, katolikoa izanik, irlandarrak bereganatzen ditu Oranje-tar Gillermonen aurka. Baiñan bi urte barru menperatua izan zan Boyne-ko burrukan.

1695'gn: Irlandarrei euren eskubideak ukatzen dizkien lenbiziko legeak ateratzen dira.

1739'gn: Lenbiziko gose aundia. lareun milla bat iltzen dira.

1778'gn: Lege estuak pixka bat zabaltzen dira.

1782'gn: Lege-askatasuna Irlandarentzat.

1795'gn: Wolfe Tone, lege gizon gazte bat azaltzen da. Irlandar katoliko ta protestanteak alkatu nai ditu ta baita ugartearen askatasuna lortu. Gauzak gaizkira jo, ta bere burua erailtzen du.

1800'gn: Ingalterra ta Irlandaren batasuna aldarrikatzen da.

1843'gn: Daniel O'Connell-ek garai ederrak bizitzen ditu, bere batasun-naiezean.

1846-1848'gn: Berriro gose aundia batez ere politika giroak ekarria. Zazpireun milla lagun iltzen dira ta zortzireun milla erbesteratzen dira.

1875'gn: Parnell-ek berriz ere askatasun-burruka asten du. Gaizki bukatzen du.

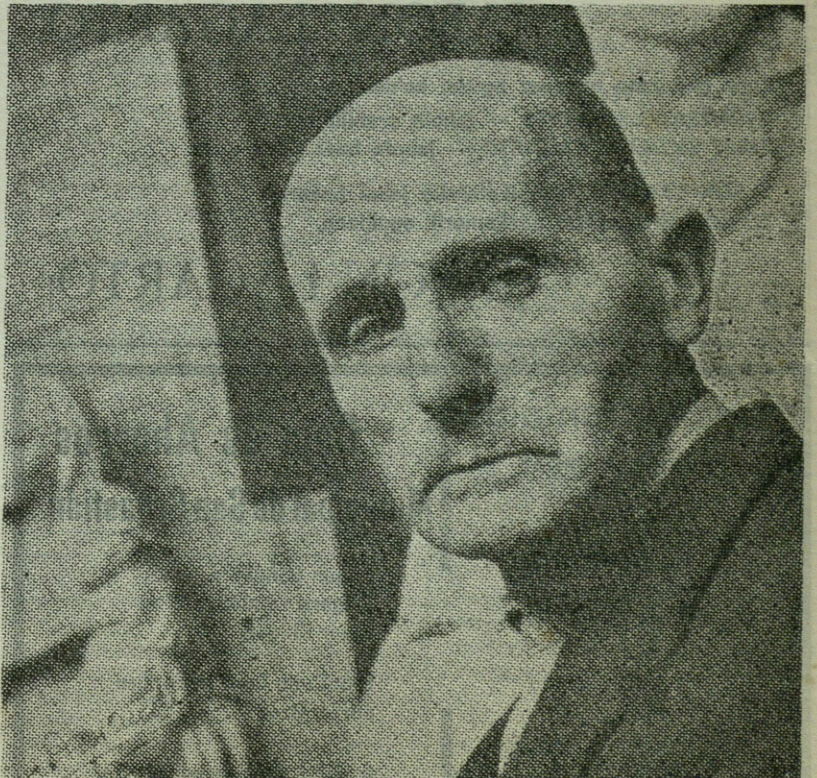
1912'gn: «Home Rule» legea, askatasun legea, ateratzen da. 1914'gnarte ez da benetan erabiltzen. Europa-ko gudagatik berriz sakabanatu, Dublin-go matxinada sortu, odol asko ixuritzen da. Bitartean protestanteak esnatzen dira ta «Orange» taldeak laguntzen diela, askatasuna ez dute ontzat artzen.

1920'gn: Londres-ko ta Irlanda-ko gudariaren burruka bukatzeagatik, Lloyd George-k banatzea erabakitzen du. 1921'gnetik 1923'gnera guda biza, Irlandatarren artean.

1937'gn: Irlanda-k lege berria ateratzen du: bere Konstituzioa.

1949'gn: Irlanda, bigarren munduko-guda bitartean aldera-gabe izan zana, Commonwealttik-irtetzen da.

BEOBIDE JOAN ZAN

Gure Zumaiar irudigille trebea illaren 11'gnea il zitzaigun. Bere lagun on batzuen itzak irakurri al izango dituzte ZERUKO ARGIA-ko ale onetan. Joan dan Loraillaren 12'ganeko alean ere eman genun bere berri. Goian bego euskal ertilari zintzo ta goitik argitua.

BERTSO BERRIAK OJALATERUA

— 1 —

Begiratu bat egin ezker
Euskalerrri maiteari,
amaika eratako jendea
bere barruan nabari.
Batzuek ezer egin ez eta
beti berrikerian ari,
besteak sua piztuko dute,
gero igesi lanari,
itxurati ta bi azaleko
gizona ba-da ugari.

— 2 —

Bezperan arro, asmoak luze,
txikigi zuten lurbera,
bakter guziak zapaldu nairik
beren oiuen larrira.
Uste gabeen ordu tristeak
sar ziran Euskalerrira,
orduko oiulari sutsuak
orain erdezale dira,
euzki berotan suge antzera
azal-beritu baitira.

— 3 —

Amaika gizon ba-dabilztz erril
oietan, biotz samíñez
gure lurretan orain gertatzen
dana burutu eziñez.
Zeru ta lurrak maxiatutzen
beren izketa zikiñez;
besteren lanak txartzat artuta
berak nundik jo jakin ez,
trumoi tximisten otsa ugari
eta euririk egin ez.

— 4 —

Ezin alkatu gera iñola,
ontatik gure kaltea,
nork galerazi bear dit neri
nere bidetik joatea?
Arpegi eman bear danean
orduan itxi atea,
ezer gauz onik irixten bada
berak lenengo partea,
gauza gozoa izan bear du
bestek egiña jatea.

— 5 —

Laguntza eske asten bazera,
aiek ederkí daudela,
burruka baño nornairen mende
bizi naiago dutela.
Abere gisa bizi diranak,
beren Jainkoa sabela,
agora dana, aur txikiari
amak bularra bezela,
len eziñean dabillena ez
dute jasoko berela.

— 6 —

Euskal mezarik etzegolako
zenbaiten kopet illuna,
lotsa gutxikin erderazkora,
bete danean utsuna.
Euskera maite dutela baña
erderaz beren jarduna,
orren izkuntza «pobrean» nola
ari olako zalduna?
itzak batera, lanak bestera,
ori al da maitasuna?

— 7 —

Zenbat aberats Euskalerrrian
zillar ta urrez beterik,
kontuz oiekin, berena dute, ez
egin ezeren eskerik.
Zertako dira ikastol oiek?
ez degu bear euskerik;
negoziarik ez dakarrenak
ez du merezi eusterik,
egia esan, ez dute maite
beren dirua besterik.

— 8 —

Maite badegu, maitasun ori
gure lanetan zabaldu,
danean aurrean, lotsarik gabe,
beti euskaldun azaldu.
Txoko maite au gure laguntza
paltan ez dedien galdu,
diruaren truk gure erririk
ez dezagun iñoiz saldu,
Judas'en izen gaiztuak bere
berdifik iñun bai al du?

— 9 —

Benetan maite degun itxuran,
osaba sutsu beruak,
lan berri asko ez du egingo
guk emandako diruak.
Neketik iges, arrikkurik ez;
bildurtzen gaitu geruak,
ez ditu erreze jasoko goruntz
euskera xarrak eguak,
ez badute lan geiago egiten
gure ojaleruak.

— 10 —

Itz gutxi go ta lana geiago,
danona degu alorra,
lur maite ontan sortu geranok
ordain bear degun zorra.
Anai izanik ezin batua
ezta izango gogorra?
diruz jantzirik bizi zerana,
izan euskaldun jatorra,
erri gaixo au indartzeko il
zagun urrezko zekorra.

ATAÑO

ETXEKO-ANDRE: IRAUN ARAZI ZURE
ARROPEI ONOKO JABOI ONEKIN:

JABON LAGARTO

Zure garbiketa makinaz egiten ba'ozu

ATOMIZADO LAGARTO — Jabola erabilili beti

Eskuz ba'zabiltz, LAGARTO — Jabola bear dezu erosi

JABON LAGARTO, garbiketarako jaboi bakarra
Etxeko-andrearentzat neskamerik egokiena,

¡JABON LAGARTO!

Baserriaren alde

EUSKAL ETA ERDAL

Caja de Ahorros
Municipal de San Sebastián

Banen baneko azyiak
Ongarri ta abonoak
Belar Zuloak

Erosi edo berritzeko diru
aurreratzea

Baserri, lur-tresnak ta abar

Torelavega'ko Perira Joan
etorriak.

NERE BORDATXOTIK

takoa, Jose Mari Zubeldia jauna-
rentzat izan zan.

★

Aurtengo udak eman ditu be-
reak.

Baretu dira zaratak, ixkanbillak,
ezin kabituak.

Asi gera arpegi ezagunak mai-
xeago ikusten. Erriko batentzat
amar arrotz zenitun abuztu illean.
Lau edo bost arrotz izkuntza en-
tzungo zenitun euskera baño le-
nago.

Igaro da olatu zakarra: bare-
tu dira urak.

★

Kosta erritan diru asko geldi-
tzen da uda-partean. Ondo da-
torkie famili askori.

Beste alde batetik begirata,
zer alderdi on ditu udak?
Izkuntza ta oituren aldetik, er-
lijio aldetik, erretiro onaren alde-
tik, zer diozute?

Gure nortasunari eusteko ez
ote tentabide kaltegarri bat?

Gaztediarentzat ez ote akulu
beldurgarri bat?

Erantzun kontzientziak agin-
tzen dizutena.

★

Voltaire'k idatzia det gogoan:
«Diruak dana egiten dula uste
dutenak, diruagatik edozer egite-
ra jartzen dira».

Ez ote da enrantzunik gabeko
egia?

Kosta erri askotan negu parte-
tik uda partera ikusten diran al-
dakuntzak ikusita, auxe dago na-
barmen:

Jende askotxo dagola diruaga-
tik edozer egitera jarria.

★

Dirua balio dun añean ixtima-
tu bear degula, dio Alejandro
Dumas frantzes idazle argiak.
Morroi ona dala dirua, baña oso
nagusi txarra.

Bear degula ba-dakigu, ta se-
kula baño geiago gañera.

Nundik eta nola datorkigun
begiratzan al diogu?

Ikusten degun ainbat itxuske-
ri ta nabarmenkeri ikusiko al
genduke begiramen au bagendu?

Ni ezetxean nago.

★

Gipuzkoa'ko erri txiki batera
bertsotara joana zan Txirrita.
Erriko pestak baiziran. Apal on-
doan saio bapoa eginda, amai-
kak aldean oeratu zan.

Andik ordu betera komeriante
batzuk sartu ziran Txirrita lotan
zagon ostatura.

Aien soñua jo bearra; aien ko-
meriak egin bearra!

An zebiltzan danak saltoka ai-
dean, bein buruz gora ta bein
buruz beera.

★

Lorik egin ezin, eta ... zer dea-
bru ote zan, an jeiki zan Txirrita.

An zagon eskail-buruan kome-
rientieri begira. Etxeko nagusia
inguratu zitzaion:

Emengo zaratk etzizun utziko
lorik egiten, ezta ala?

Ez, ezti-pa utzi, ta gauza bat
etorri zait burura.

Amaika aldiz entzun nion nere
ama zanari, zartzaz il bear ba-
nun komeri ederrak ikusi bear
nitula, ta gaur ari naiz ikusten.

Basarri

Zeruko Argia'ren 340'garren
zenbakian (numeroan) Antonio
Maria Labaien jaunak: «Ikas za-
gun gure egoera larria ondo ne-
urtzen.

Sar gure barrura irizpide ta
kriterio zuzenen billa, azken el-
buru ta mugak begiz galdu ga-
be».

Bejondaizula!
Eztaukagu beste biderik, nere
ustez.

★

Beste jokabide bat artuko gen-
duke gure «egoera larria» ondo
neurtzen bagendekigu.

Gure erriaren, izkuntzaren eta
kulturren onerako dan guziari
bear genioek, zeñien eskutik da-
torren begiratu gabe. Zer dato-
rren ikusi, ta ez nundik datorren.

Bestela erriaren anima galdu-
ko degu konturatu gabe.

Negar egitea alperrik izango
da orduan.

★

Zenbaki berean, au zion Gaz-
tañaga'k:

«Beti «dana bai» edo «dana
ez» eskatu oi degu.

Dan-danaren billa, oso-osoaren
atzetik ibili oi gera.

Ta, ezin danean, eztagiku erdia
bederen onartzen».

Arrazoi biribilla auxe ere. Ola-
koxeak gera gu.

★

Zabalegi'ko Nekazari Eskola ai-
tatu bearrean naiz. Merezi dula
uste det.

Garai batean etziran erreztasu-
nak dituzte oraintxe baserriko
gazteak.

Nekazaritza opizio bat da, bes-
te ainbat diran bazelaxe. Zenbat
eta obeto ikasi orduan da obe,
gerora baserriari etekin ohea
ateratzeko.

★

Zabalegi'ko Eskolan ikasketak
egin nai dituzten gazteak orain
mugitu bear dute.

Ill onen azken egunerarte, Ago-
rra'ren 31'rarte dago zabalik ize-
nak emateko epea (plazoa).

Urrilla'ren lenengoan zabaldu,
ta Apirilla'ren azken egunerarte
irauten dute Zabalegi'ko ikaske-
tak.

★

Ikasle gazteak, Zabalegi'n aste
bi ta etxean aste bi egiten di-
tuzte denboraldi ortan guzian.

Zergatik ori?, galde lezake
norbaitek.

Guraso asko diralako seme-
alaben laguntza bearrean arkitzen
diranak; aste bi oietan, Zabale-
gi'n ikasitakoak etxean pratikan
jartzen dituztelako. Zeñiek zer
aurrerako egiten dun ikusteko,
maixuak an joaten dira bizi di-
ran etxetan mutillak bixitatzera.

★

Zer erakusten da Zabalegi'n?
Ori jakin nai al zenduke?

Aleginduko naiz adierazten.
Mutilleri erakusten zaiena:

Txikitako ikastaroak sendotu,
indartu (eskolan ikasia, alegia);
baserri lanetarako prestatu. Aro-
tzejian, linterneritzan, eletrizida-
dean eta abar ere, bearrezkoe-
nak ikasten dituzte.

★

Neskatxeri erakusten zaiena:

Lenengo ikastaroak sendotu;
etxeakoandere onak izateko pre-
statu; sukalde lanetan, josten,
aur-eketan eta abar. Baserri
bat aurrera eramateko gizonari

egin bear dioten laguntzak nola-
koa izan bear dun erakusten
zaie.

Zer egokiagorik emakume ba-
tentzat?

★

Nortzuk dira Zabalegi'ko Es-
kolan ikasi lezatekenak?

Amalau urtetik gorako neska-
mutil guziak.

Asko kostatzen al da Zabalegi'
ko ikastaroa?

Bai zera! Uskeri bat, gizona.
Zerbait kobratzen dutela esatea-
gatik, egunean sei duro.

Ezta amaren semerik etxean
sei duro baño geiago kostatzen
eztanik.

Ba-dakizu, gutxi gorabera, diru
orrekín gaur zenbat bidean joan
zindezken.

Eztago nik esan bearrik.

★

Etxe aundi, eder batean sartu;
eskolan eta lanean ikasi; jan-
edan ondo egin; gela (kuarto)
ederretan lotaratu.

Ori guzia sei duro xixtriñen
truke.

Ezta sinistekoa ere. Eskerrak
Donosti'ko Aurrezki kutxak (Ca-
ja de Ahorros) beregain artzen
ditula ortik gorako gastu guziak.
Bestela ez legoke pentsatu ere
egiterik.

Maixu ta maixtren soldata pa-
gatzeko ere ez litzake iritxiko
diru ori.

★

Lan txalogarria Donosti'ko Au-
rrezki kutxa egiten ari dana ba-
serriko gaztediaren onetan. Be-
netan eskertzea merezi dun lana.

Xentimorik ordaindu bearrik
ezpailtz, ajolabekeria nagusi-
ko litzake. Zerbait pagatu bear-
rean izan ezker (gutxi izanik
ere), beste arreata ta ardura bat
artzen da.

Bai orixe!

★

Zeoro bete zan igaz Zabalegi'
ko Eskola.

Eztet zalantzik egiten aurtan
berdin gertatuko dala.

Aurrez eman dizutet aditzera.
Orain dezute sasoirik onena ize-
nak emateko ta aurtengo ikasta-
roa seguratzeko.

Gero pena izateak ezta balio.
Oraintxe ibili bizkor.

★

Nora jo bear dezuten?

Nai badezute Zabalegi'ra ber-
tara, zuzenean (Apartado de Co-
rreos, 526).

Aurrezki Kutxa donostiarrak
nunai ditun etxe-ordekotan (su-
cursales) berdin egin ditek lan
ori. «Extensión Agraria» izeneko
ofizinetan ere bai. Baita erriko
erretore jaunari izena emanda
ere. Zer esanik ez Nekazari Al-
kartasunetan.

Aukera bikaña dezute eskutan,
baserriko gazte maiteok!

★

Turismo Etxea sortua da Za-
rautz'en ere.

Bere garaian adierazi nunez,
Ipui Sariketa bat eratu zun etxe
onek, euskeraz eta erderaz.

Euskerazkoetan Martin Iturbe
jauna da nagusi gelditua ta amar
milla peztia irabazia.

Aleji'ko apaiz jaun bat dezu-
te Iturbe. Ernani'en ere, urte bi-
tan segidan, bera izan da garai-
lle. Bijoazkio nere zorion beroak.

Bigarren saria, bost milla pez-

Ghana berriro demokrazi bidean

Azken urte auetan aginte-jabe egin izan diran militar jendea bati kezka baten azpian egon izan da: kezka au zan, au adieraztea: berak etzetozela luzaro agintzen egotera, ta lenbailen erri-gizonen eskuetara aldatu nai zutela aginte ori.

Emandako itz auek, geienetan etziran aintzakotzat artzen. (Iñoiz zuzen jokatu dute, ala ere, Dahomey'n eta Sierra Leona'n bezela, igaz).

Baia Afrika guzian, ez da Ghana'n sortzekotan dagoen aldaketaren añaikarik gertatu. Amar urtean gizon baten azpian bizi izan da eskualde ura. Gero gudarien mende ikusi degu ta orain demokrazi alde jokatzeko asmoa artu du.

Iru urte joan dira, Nkrumah'en agintea lurreratu zutela. Aren sozialismo ames-utsa, aren aundi-amesak eta aginte-grüña galdu zuten militarrok, gaur uste dute, errialde ura aldaketarako prest dagoela, ta ala beren aginpidea lagatzera dijoaz erri-gizonen ardura-pean.

Beren alegiñak egin zituzten lenbizi lengo «mesias» sasiko ura ta aren joera aldatu —etsaiak lotzea, erriaren eskutatik bertako aberastasunak kentzea, jakintsu sobietarrak kanpora bialtzea ta Ginea'rekiko artu-emanak etetzea— ta bere eskutan lege-almena ta eragin-indarra biltzeko «Askatasuneko Erri-Biltzarra», (C.N.L.), uste izan du, arriskurik gabe aldatu zitekeala Ghana'koen demokrazia berriturik, lengo egoera. Onela nagusi jarri dute len ezagutu zuten goberna-bidea.

Agorrillaren 30'garrenean gertatuko da, aginpidea erri-gizonen ardura-pean jartze ori. Argitarat eman duten Legedia, len europarren mende bizi ziranean zutenaren antzekoa da. Bertako eun da berrogei diputadu-aukeratzeko auteskundeak egiñak dituzte, guzien autarki bidez.

Egia da, bai, militarrek beren neurri batzuek artu dituztela, berak erakutsi dituzten joerak —bai diru-kontuan eta bai politika-arazoangai ez ditezen. Iru urte auetan erakutsi dituzten bide oiek geroan ere iraungo dutelakoan daude, bai Sartaldekoekiko artu-eman ta bai liberalkeri diruketa saillean.

Oraindik goizegi da asi duten demokrazi-joera aztertzeke. Baia «Urrezko Itxas-ertza»-ren jokaera au, beste Afrika'ko lurraldeentzat eredu bizia izan ditek. Onela ikusiko dute, Afrikarrak ez dutela beren burua alderdi bakarraren eta gudari-xistema baten mende lotu bearrik.

GURE BEOBIDE

Julio Beobide joan zaigu irurogei ta emezazpi urtekin. Julio nor zan, bere balioa ilda gero jendea konturatzan ari dala dirudi. Asko bai beintzat.

Baian jendearen iritziak etzian beñere inporta izan Beobide-ri. Diruak ere ez. Gaurko egunetako gizon beneragarria gure Julio aundia.

Lana egitiak, orretzek zuan inportantzia Zumaya-ko irudi egilearentzat. Ortantxe alegintzen zan momentu guzietan. Lana al zan ongiena egiten.

—Ai, zeñen zaila dan eskultore izate! Opizio au ez da beñere ikasten.

Makiñabat aldiz esan zizkidan itz abetxek, Kresalako tallerrian.

Gizon ixilla Beobide. Bakardadekoa. Bakardadea eramaten zekiena. Bere tallerrean, irudiz inguratuta, egunero-egunero, goiz ta arratsalde, lanari gogoz ekiten zion.

Eta bazirudin irudi ixil aiek alegintzen zirala laguntzen bere eginkizunean.

Begirazun argi ta apala Julio-rena. Barreneko pakea itsasten zuan Beobide-ren begirazunak. aPke-pakean bizi bait zan barrenean.

Azal ta ezur biurtuta zegoan korputz galditzean. Goi-goieneko arnasa antziz aboa idikita. Bere Kristo ildakoak bururatu zitzaizkidan Julio ilda ikustean. Gure Jaunaren aurreakiko arpegia zan.

¿Nola izan zitekean bestela? Ainbeste Kristo Gurutzetuta irudi arrigarri egindako eskultorea pake osiñean bizi zan aspalditik.

Bere lana otoitz utsa zan. Korputzaren ondoan zegoan berak aurren-aurrea egindako Kristo-ren irudia.

Makiñabat laztan gozo artutako Kristo-ren irudiak. Otoitz, laztan eta malkoz igurtzita izateko aukerata daudan irudi ezin-ederragoak.

Biotza erdibitu egiten digute Beobide-ren eskultura askok. ¡Utsean truke emandako irudiak!

Bai. Utsean truke geienak. Nik dakit ondo. Eta au esan bearra dago, batez ere gure artean. Gure ondorengoak jakin dezatela.

Nik ez dakit datozten jenerazioak nolakoak izango diran, baian gaurkoak diru madarikatuaren antsiz ezin asetuak daudela, ori ondo dakigu.

Askotan pentsatu oi izan det. Gure Jaungoikoak ez ote zion eskatzen Julio-ri aizkenengo sakrifizio ori. Beobide-ren Kristo irudi ikusgarriak ez daude ez inundi-rik diruz kutsutuak. Beobide-rentzat diruak etzeukan batere inportantzirik.

An dago Kresala-n, bere tallerian, Errenderiko Kaputxinoen parrokiako Beobide-k egindako Kristo gurutzaren irudi arrigarria. Besoak palta zaizka. Etzuan bukatzerik izan.

On Joseba, bere seme apaizak, Zumaya eliza ederreko illetatan erdi negarrez esan zuan bezela: Aizken arnasakin, ilda beriala, Gure Jaunak bi besoakin, osotuta, aurrez-aurrez ipiñiko ziola Errenderiko irudia eta baita bi beso oiekin biotzez besarkatu ere...

Bai. Mundu onetan ez dago neurrik gure-gurea izan dan Julio de Beobide-ren lana ordaintzeko.

Bestean bearko du merezi duan saria. ¡Eta nola-kola gañer!

Julio, biotz muin-muiñeko lagun benetan ona. Agur. ¡Egun Aundirartel!

José de Arteahe

KEZKAK

Zumalakarregi Ayala'n

Dagonillak 30, larunbat aratsalde. Eguraldi garbia, aize otza. Sei

lagun, seirak apaizak, Araba'ko lurretan ikus-miran, euskal-itzulketan astea egin ondoren, aire garbi billa.

Alegria ikusi dugu lenengo: eliza ederra, irudi zarrak, aspaldikoak, ikusgarriak, eliz-dorre luzea, Azpeiti'ar batzuek egina eta andik berreun urtera ere ordaintzen jaraitzen zutena. Ikusi bakarrik ez, atseginez egon gera irudi apaiñei begira eta begira, Lekuona (berak esaten duan bezela, Lekuona zaharra) gidari dugula. Ain egoki azaltzen zizkigun irudien balioak!

Ayala ikusi dugu urrena. Gaur ez da ez erri eta ez auzo. Soil-soilik eliza urtetsua, bakar eta goibel. Bainen bai atsegina begientzat! «Romaniko» deritzaion oietakoa da bere egituraz. Zeinen lan politikak, danak arrian, bai leio eta arku, bai bere barrunbea!

Sarrera bereziki, ate-ingurua, alegia: arri landuaren ederra, argi-une ta itzai-uneen gisara, lauko txikiak alkarrekin txukun dolostaturik! Ajedrez'eko laukoen antzera, txuri eta beltz.

«Andra Mari» bat, egia esan, bizia zirudiana; ederra, arrizkoa, baina biziro aspaldikoa; XIV'gn gizaldikoa? Irudi bitxia benetan, aurrerantz makurtua, eske dijoazkion guztien-ganako adeia xamurra agertuaz bezala. Oni eta bere belaunetako aurrari, euskal-arpegien begiratu arkitu diegu.

Alako eliza eta zearo bakarrean eta otz. Etzan orrela garai batean. «Erromatarren bidea» esaten diote oraindik an ondokoari. Gutxienez ere, «Santiagotarrak» beintzat inguru oietatik zuten bidea.

Zenbat eta zenbat erromes ez ote ziran babestu, iru arkudun eliz-atari artan! Zenbatek ez ote zuten gau-egin antxe bertan!

Ayala... Zumalakarregi... Zer ikus-kizun alkarrekin?

Lekuona'rekin gabiltzanean, beti ikasten dugu zerbait. Eta ez Eusekari dagokionez bakarrik. Eder-lan edo arte-gaietan ere bai. Baita kondaira zarreko gertaerak ere, eta ez gutxiñea!

Ayala'ko inguruetara bildu zan Zumalakarregi gudalburu ospetsua. Gazteiz'dik zortzi-amar kilometroa, beraz. Eta zer egin, Gazteiz'en bizi ziran bere arerioak astintzeko?

Gazteiz'go Gobernadoreari irureun zaldizkorekin joan zitzaion eta, bera inguruan gelditurik, gaztigu au bidali zion: makur zedila Zumalakarregi'ren esanera, bestela arek eraso-ko ziola, gogorrean aspratu arte.

Gazteiz'go buruzagiaren sua eta amorrua! Irureun zaldizkoko izutuko ote zuten, bada?

Zabaldut zitan iriko atekak eta, gaztiguaren erantzunez, an eraso-

tzen die bere gudari-talde osoarekin irureun zaldizkoei, bereala atxitu utsean.

Zaldizkoak, berriz, izutu-itxuran, igeska abiatu ziran Ayala alderuntz, besteak atzetik erasoka zituztela.

Auxe zan Zumalakarregi'k itxaro eta nai zuana. An zeuzkan bere taldeak gerturik Ayala'ko mendixkan eta inguruetan ikutatu-ta, batzuk aurrean eta besteak ezker-eskuitan, gero inguratutik tartean artzeko. Uste gabeko ziria Gazteiz'koentzat!

Ilunduta gero ere bukatu ezin izan zuten burruka. iBaramonean jarraitu bear, etsi-ta, burruka galdurik, berriro Gazteiz'a itzultzeko. Gazteiz etzuan menperatu. Ez, ala da. Eta izango dira Zumalakarregi'k galdu zuala burruka esango dutenak ere. Etzan Gazteiz'en jabe egin, bainen bai astindu ederra eman ango gudari-taldee!

Beste askotako lotsaizuna dator-kit burura: euskaldunok ez dugula ezagutzen geuron lurra. Ez dugu ezagutzen Araba. Eta Araba ere euskal-lurra da. Gaztel-erri balitz bezala aztu oi dugun arren askotan, Araba ere gurea dugu, senide ez-ezagun ori.

Eta ez dugu ezagutzen gure kondaira: ez aspaldikoa eta ez orain-go. Ez ditugu ezagutzen gure gizon ospetsuak.

Or gure Zumalakarregi bat. Atzerrian ezagunagoa da ziurki. Esate baterako, Inglaterra'n benetan aintzakotzat artu izan dituzte aren gu-daketak eta ortarako trebetasunak.

Ba-zalazkoa besterik bai ote daki-gu euskaldunok? Ikasketa guztien bu-ruan, izena besterik etzitzagun al-patu. Eskoletan, onenean, ori bera ere ez. Eta nork aztertu du Zuma-lakarregi'ren pentsagera? Ez al li-tzake jakingarri. naiz politika-gaietan eta naiz erri-erazoetan, Zumala-karregi'k zer buruzbide zituen sa-konki ikastea?

GAZTAÑAGA'k

Zeruko Argia

Zuzendaria:

ANTONIO ITURRIA
ASTIAZARAN

Naparroko-Kantauriko ta Ara-golko Kaputxinoak argitaratua
(Carlos III, 22. Pamplona)

DONOSTIA'n:

Oquendo, 22. Telf. 26666

ARPIDE SARIA:

Urtekoa 190 Pta
Atzerrian 265

Aldez artu nai bada, galdetu.

AIZEAK DARAMAZKIN ORRIAK

Uda iñoiz izango zan atsedengarri. Gaur, ez det uste ala danik. "Tiovivo" edo "Montaña rusa" baten antzera jende guzia, batetik bestera, gora ta bera, zarataz inguraturik eta zarata billa.

Ondartzak, kaleak, kamiñuak, plazak, jatetxeak, endantokiak eta dibersio lekuak ordu guzietan jendez beterik.

Gau luzea, goizeko orduak amaierarik eman ezineko gaua. Eta beti zaratan sartuta.

Kalea espektakulo biurtu da gizona espektadore eta aktore batera dalarik. Bere inguruko gauzak begiratzen ditu, zarata entzuten du, barru barruraño sartua bai dauka. Besterik ezer ez. Or dabil iñor ez dalarik, norberaren izatetik aparte bizi da. Ixiltasunaren pake eta gozorik ez du, ez da beraren berririk ere, beraz ez da onen egarri, ez du desiatutzen ere.

Uda aurera dijao. Bero nabarmenak dun indarra laister gutxitzen asiko da. Gizon lozorroaren astingarri, goiz eta gauean gure kosta aldean, itxas aize preskoaren ikutu goxoa bekokian, sendagai eta esnagarri. ¿Zertan zaude? ¿Noiz esnatu bear dezu?

Laister geroxeago, arboletako orriak oritzen asiko dira, udazkeneko aize bigunaren zai, datorren urtean orritz berrituko dan arbola utzi eta min gabe goxo ixillean lurrera erortzeko.

Oraindik geroago, aize eta euri gogorak, besteen antzera joan nai izan ez duten azkeneko ostoa gogor astinduko ditu. Beren indarrak arbolak zearo erantziko ditu. Ixiltasun eta bakartasun apur bat. Egun laburrak eta goiz-illuntzea. Norberaren egon eta norberaren batzeko garai berezia. Beste udaberri batek gogortuko dituan indarrak gorde eta berrituzeko garaia.

Arbolaren antzera gizonak ere erantzi bearra daukagu. Zenbat egun uts utsak, zenbat alperrikako gauza. Gizona gizontzen dun kezka, errexago bizitzearren urrutiratzen degularik. ¿Au al da bizitzea?

Euzkal-Erria izugarritzko aldakuntzan dago. Azaletik begiratu-ta, badiudi ez dala ezer gertatzen. Bar-rurantz begiratzen badegu ordea, arrituta utziko galtun aldakuntz sako-na martxan dago, muiñetarañoko aldakuntza. Beste erietan berdin gertatuko da noski, baña ni Euskal-Erriakin nabil. Lengo izateko era azken arnasatan dago. Laister beti-

ko ilko da. Indar berriaren bultzadak erruki gabe zapalduko du. Bere aurrean ez dauka zer egiñik. Tres-na zarren antzera bastertua, erio-txakin etsi du eta protesta gabe itzaliko da. Bide zarrak itxi dira eta bide barritan sartu gera. ¿Nor da gure zuzentzalle? ¿Eta nora ga-ramazkie bide barri auek? Izugarria bear du izan beranduegi eltzea bu-katua dan mundu batera. Ala dio Brasileko Kardenal pamatu dan Helder Camara'k. ¿Au gertatuko ote zaigu euskotar askori gure Eus-kal-Erriarekin?

Gaztediari buruz eztabaida zalla genduke. Ez da au nire naia. Beti izan dira gazte jatorrak. Len, orain, eta gero ere izango dira. Baña gaz-te auek ez dituzte billatuko bizi-modu lasaiari emanak diranen ar-tean. Gaurko giro ontan jatorra da-na, jatorra benetan. Eta badira ¿no-la ez? gazte patorrak. Biderik erre-xena aukeratu ez dutenak. Ideal bat biotzean dutenak. Zeozertan kon-prometituauek eta euren idealen alde lan egitea beren elburu dutenak. Auek bai gazte jatorrak.

Beste euskal gazte asko izelako kezka barik, bizimodu lasaiak men-peratuak. Gau pesta lekuak elburu-tzat artuta dauzkatenak. Or azi eta or amaitzen dira euren gurari, ega-rri ta aspirazio guziak. Onengandik ez du, ez gizarteak ez Euskal-Erriak ezer jasoko.

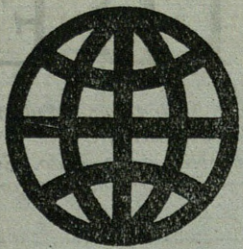
Gure erriaren makurbide diran jai toki auek nun nai erri txiki-tan ere iriki dituzte, errietako aginta-rien aldetik errestasun guztiak di-tuztelarik. Batzuren berri badakigu. Geiago jakin nai dunari etzaio zail izango galdetu eta jakingo du.

Pesta tokiak ere bearko dira, ez nua ezetz esatera, baña erriko etor-kizun, oitura, eta beste abar asko-ren tjolik ez duten erriagintariak madarikagarriak dirala ezan bear.

Eliz gizonen artean lelotasunak ez luke barkamenik. Gezurrarekin lagun, urte askuan bizi geranori, egia-aren arpegiak beldur ematen di-gu. Berari arpegiz arpegi begiratze-ko kemenik ere ez degu, gezurrera geiago bagaude oituak eta egia-aren argiak itxutu ez gaitzan, eskuarekin estaltzen dituguz gure begiak. Eta jakiña, gaitza bere sakonean ikus-ten ausarditzen ez daneak, orduan eta indar aundiagoa onek.

¿Zergatik au dana? Gure elizbu-ru diranak aztertu bezate egiazkotas-un osoan gaitz onen sustraiak. Al-

IMANOL BERISTAIN

MUNDU BIRIBILILA

AUTESKUNDE XISTEMA ALEMANIA'N

«LIBREA, BERDIÑA TA IXILLEKOA»

Alemania'ko Errepublika Federalean oraintxe asiak dira elezioetako lanak. Auteskundetarako Legedia, oraintxe ogei urte onartu zan. lege-di orrek erabakitzen duanez, alder-di edo partidu batek Batzarrean be-re lagunak sartzeko, gutxienez %'ko 5 boto iritxi bear ditu, gutxienez. Edo-ta iru mandatu zuzen iritxiak izan bear ditu.

Aldundi edo Kongresuak 518 di-putadu ditu. Aietatik 248, zuzen au-keratuak izan bear dute, auteskun-de-barruti bakoitzeko bana. Boto onekin batera, aleman bakoitzak par-tidu baten aldeko beste boto edo autarkia ematen du. Politiku-alder-di bakoitzak bere zerrenda edo lis-ta bat ateratzen du. Aurrena orde-zari naiena ta aren ondoren beste ordezkariak jartzen ditu, gogozkoek aurretik eta besteak atzetik. Au «land» edo barruti bakoitzean egi-ten du. Onela aukeratzen dira bes-te 248 aldun. Beraz, besterik gabe, or dauzkagu 496 diputadu aukera-tuak. Beste 22, Berlin'go Aldunditik aukeratzen dira. Erri-Buru arek be-rebiziko eralguntza baitu ontan.

AUKERA-ESKUBIDEAREN OINARRIAK

Aldundi edo Kongresuko dipu-taduak auteskunde nagusi, zuzen, li-bre, berdin eta ixilleko aukeratuak izango dira, Alemania Federalesko Legediak dionez. Nagusi edo Zaba-lak edierazten diguna, au da: boto-eskubidea guziak izango dutela, no-la gizakume, ala emakume; nola aberats, ala beartsu; aundi maun-diak aña erri-xeak; arraza ta erli-jioari begiratzeko.

Ori bai; aukeratuak 21 urte be-teak bear ditu; aleman-bizilagun agi-ria agertuko du; erri-eskubide gu-zien jabe izango da; botoa emateko eskubidea ere berekin bear du eta botoa ematerakoan iru illabete gu-

txienez Alemania'n bizia izan bear du gaiñera.

Alemania'n da beste lurralde ba-tzuetan, ezaipetan dabil jendea, bo-toa emateko zenbat urtedun izan bearko duan bakoitzak erabaki nai-rik. Oraingo ontan 18 urtekoa izan-go dala uste degu, boto-emalleen urte-muga. Diputadu aukeratuak izateko 25 urte beteak bear ditu au-keratuak, eta Alemania'n bertako izan bear du gutxienez amabi illabe-te osotan.

Aukera zuzenak au esan nai du: bizilagun bakoitzak berak, iñoren bi-tarterik gabe aukeratzen duala di-putadua ta partidu edo alderdia. Au aurrenengo, 1849'garren urtean egin zan. XIX'garren gizaldi-erdian atze-raka egin zuten berriro tartekoak jarriaz. Lenbizi, Batzarrekoak au-keratzen ziran, eta Batzarrekoak au-keratzen zituzten gero Aundi-maun-diok. 1918'garrena ezkerro, gaurko xistema erabaki zan.

Aukera librea esaten degunean, au adierazi nai degu: partidu ta di-putadutarako agertu diranen berri jakiteko bidea zabal izango dutela aukeratzailleak. Bere esku du ere bakoitzak, botorik ez ematea. «Ber-diña» diogunean, guzientzako auke-ra ber-bera izango dala, alegia. «Ixillekoa» izateak agertu nai digu, botoa ematen iñork ezuuala ikusi bearrik. Onela, iñork iñor ezingo du beartu lan au egiterakoan.

DIPUTADU-GAI IZATEKO BIDEA

Batzarreko lagun egin nai dua-nak, bide luzea du tartean. Ia gei-enetan, norbaitek diputadu izateko aukeratuak izan dedin, bere partidu-koen oniritzia iristen, urteak bear-ko ditu. Au bearrekoa da, bitartean ordezkari izatekoa ezagutua izan de-din.

ALDERDIAK

Errietako kontzejalen auteskunde

bakoitzean, sozial-demograten ize-na sendotzen ari da. Ori, partidu-aren sendotasun eta eragikortasu-nari zor diote. Partidu au, agintzen ari dan kristau-demokraten partidu-a baiño izen obekoa da. Baita kris-tau-gizarte-zaleena baiño begiratu-agoa ere. Sozial-demokraten dipu-taduak, askotan, aurrez aiuntamentu ta probintzietan aukeratuak izan di-ra. Onek ematen die gero Kongresu nagusirako bide ta izen aundiagoa. Ala gertatu zitzaion «Willy Brandt'i ta beste bere lagun batzuei. Au ez-ta gertatzen beste bi alderditan, ez-ta liberal demokraten artean ere. Alderdi auetako gizon agiri-enak izan ziran, Adenauer, lenengo len-dakaria gerrate-ostean; Hans Ka-tzer, gaurko Lan-Ministroa, biak ge-ro Erhard'ek sortutako bi partidu-en Elkartekoak biak. Aitatzekoa da ere, Theodor Heuss, Errepublikako le-nengo landakaria, FDP'eko lagune-tatik sortua. Alderdi au liberal-aide-koa da ta geroago ta lagun gei-ago-ren jabe egiten ari da.

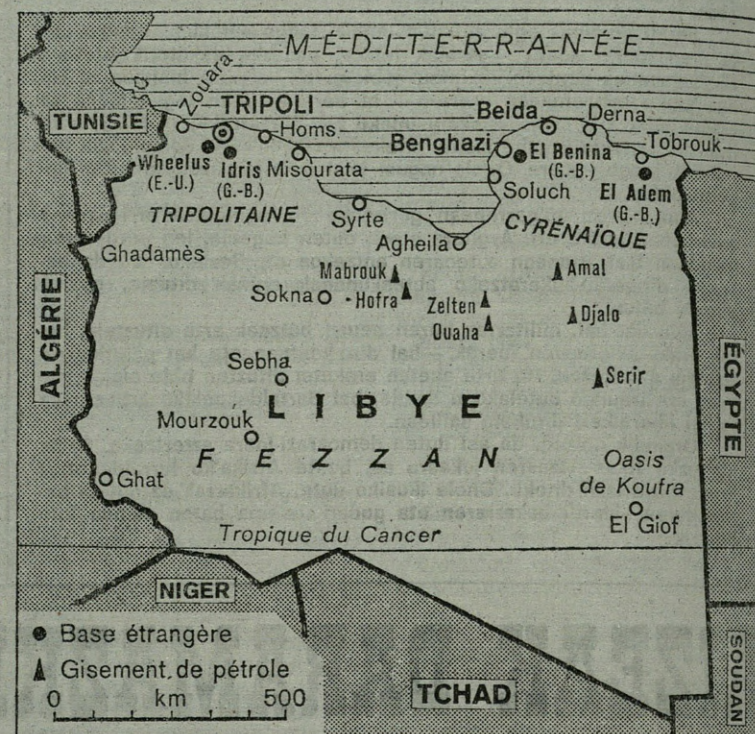
Elezio auetan, beste partidu bat ere atera da politika-bururakara: NPD edo Partidu Nazional Demokrata de-lakoa. Emen biltzen dira 1964 ez-kerro, eskuitar jendeak. Lagunez au da laugarren dana Alemania'n. Bes-te partiduak oso goitik daude on-tan onengandik. Azkenengo autes-kundeetan, %'ko bi besterik ezaiz-zuan iritxi. Beste aldeko ertzean, Komunisten alderdia degu (DKP). Au legeti kanpora jarria dago; Sor-taldeko Alemania'ren laguntzaille baita. Eskuitarren partidu-a, oster-a, lege barruan artua dago, askata-sun eta demokrazi xistemak onar-tuak dauzkalako bere araudian.

Auek dira auteskundetan kon-tuan artzeko partiduak. Geienak, le-nengo iru partiduak dituzte aginte-rako ustekoak. Baiña ikusteko dago oraindik NPD, Nazional-Demokrata. Orra ikusten dana.

LIBIA'N ERREPUBLIKA ALDARRIKATU DUTE

Aurreragoko ZERUKO ARGIA'n Libia'ko lurraren goraberrak aitatzen genituan. Gaur, lurralde ura oso aiputan dago. Orduko esanak, gaurko beste auen bidez osatu nai ditugu.

1959'garren urterarte lurrall ura'irugarren munduko» lurrik atzeratu-en eta beartsuenen artean kontatzen genduan. Gaur, urte apu batzuen ondoren, arabitarren lurralde-artearen aberatsenetakoa bezela ikusten degu. Arri-olua orain amar urte arkitu zutenean, asi zan Libia'ko aldaketa aundia. Oso den-bora gutxian petroleoa mundu guzira zabaltzen dutenen artean, aurrene-takoa jarri zaigu lurralde ura. (1968'garren urtean, 125 milloi tonelada pe-troleo zabaltu zituan kanpoetan). Espainia ta Portugal batuta baiño la-aldiz lur aundiagoa dalarik, ango bizilagunak milloi t'ardi besterik ez dira Auetatik % 30 etxe-bizitza jakinik gabe aruntz onuntza dabilzanetakoa di-ra. 1949'garren urtean iritxi zuan askatasuna. Arrazkero, 1951'garren urte-ko Urrillaren 7'garrenean onartu zan Legediak 1963'garrenean oso aldatuak irauten du nagusi. Ala lengo eralguntza bateratua, elkarguntza-legez, fede-razio-eralguntza biurtu zan.

1.759.000 kilometroko lur-aldean, 1.800.000 biztanle ditu Libiak. Geienak, musulmanak, bai eta kristau gutxiaren batzuk ba'ditu ere. Uri nagusia, Tri-poli du ta bigarrena Benghazi. Iru probintziak osatzen dute Libia: Tri-politania, Zirenaika ta Fezzan-ek. 1951'gna ezgero azkea da.

Libia'ko Legediak dionez, Libia «Arabitarren Aberri-zatia da ta Apri-ka'ko lurraldea». Gobernu-erri orren erlijioa, Islam-erlijioa da. Ango agin-pidea, gurasoengandik semeengana oiñordez dijoana da. Mohamed Idris El Senassi'k, ordea, etzeukan seme-alabarik, eta bere illoba Hassan Rida emirra izendatu zuan bere ondorengotzat, 1956'garren urtean. Legediak erabakitzen duanez, erregeren eskuan dago legea bete-arazteko eskubidea, ta gaiñera, kongresuarekin batera, bere skuan du ere, legeak sortzeko almena. Errege da gaiñera, gudari guzien Buruzagi.

Bere askatasun-aldiko lenengo urteetan, Libia, erbestetako laguntza ugariz baliatu zan. Laguntza auek Bretaiña Aunditik eta Estadu Batuetatik zetozkion. Libia'k ordainez, erbeste aietako jendeari, bere lurrean gudai-ñarriak eratzeke eskubidea eskeintzen zion. Elkarren arteko tratua auek, 1953 eta 1954'garren urtean sendotu ziran.

GOBERNU-ETSAIEN ESKABIDEAK

Libia 1953'garren urterako Arabitarren Elkarteko lagun izateko gogotan zebillen; baiña politikaren irauketa amar urte gerora gertatu zan. 1964'ga rren urteko «Arabitarren Batzar Nagusi» ezkerro, ta sei eguneko gerratea ezkerro areago, Libia'ko abertzale-iritzikoak britaniarrei ta ipar-amerikarrei eskeiñitako oiñarri-lurren araudia aztertzeke esketan ziran.

Bretaiña Aundiak, 1966'garren urtean ustu zituan bere Tripoli'ko lekuak eta bere gudariak 1968'garren urtean Zirenaika'tik atera zituan. Onela, gaur alde aietan itxas-kai bat besterik eztu eta Tobruk eta El-Adem'en «pasaizoko lekua» besterik eztauka.

Orren orde, Bretaiña Andiak, oraintsu, Libia armaz ornitu du. 1968'ga rren urtean «Thunderbird» eta «Rapi» su-ziriak saldu zizkioten eta gerora 20 milloi pezeta kosta zaizkion Guda-gurdi ta kañoiak ere eskeiñi dizkiote.

Gudaritza-indarra eratzen eta bertako diruketa-arazoa goraka datorren urte auetan, erabitar-munduen lagunik nagusienetako egin da Libia. Aldi berean, Maghreb'ko Estaduekin dituan tratuak estutu dira; batez ere, printze oiñordekoa Arjel-era ta Rabat'era ikusketa batzuek egitera joan za-netik joan dan udaberrian.

Libia, onela, Aprika'ko lurren artean bere bizilagunei irabazi aundiena sortzen diena degu. Munduan, berriz, arriolua zabaltzen duten errien ar-tean boskarrena da, Estadu Batuen ondoren (auek, 584 milloi tonelada za-baltzen dute); Venezuela'k 187, Iran'ek 143 eta Arabia Saudita'k 140. Ango petroleo sortzailleen artean nagusiena, Standard Oil of New Jersey (Esso) da. Beste 38 konpainia ere ba-dira an txikiagoak, arriolua ateratzen ari di-ranak.

Perfumeria Urbietta

EDERKETA - GELA

Donostia'ko Urbietta kaleko 14'garrenean arkitu ditzakezu:

ELIZABETH ARDEN, GERMAINE MONTEIL, GUERLAIN, HARRIET HUBBARD AYER, LANCASTER, LANCOME, MAX FACTOR, PAYOT, REVLON, BALENCIAGA, CARON, CARVEN, CHRISTIAN DIOR, GIVENCHY, HERMES, ta abar ta abar...

Urbietta. 14

DONOSTIA

CAJA LABORAL POPULAR

(LANKIDEEN AUZO-AURREZKI-ONTZIA)

— DIRU - PRESTAKETA ELKARTEA —

Aurrezki kutsa onen laguntzak: — gizarte-saillean

— diruketa-saillean

— lantegi - zuzendari-tza saillean

ZUK AUERRERATUTAKO DIRUAREN BIDEZ, LANGILLE ASKORI, BERE LAN-SARI PREMITIK IRTETZEKO BIDEA SORTUKO DIEGU.

Laguntza ezin obeak, etekin eta irabazirik aundienak eta illeroko sari ederrak eskeintzen ditugu.

Gure landolak erri auetan idikiak dauzkagu:

Mondragoi
Aretxabaleta
Elorrio
Barakaldo
Ondarroa
Andoain
Plazentzi -Soraluze-
Oñati
Ormaiztegui
Beasain

Gernika
Zumarraga
Elgoibar
Markina
Bergara
Altsasua
Eibar
Tolosa
Pasai San Pedro
Errenderi

Gasteiz
Bilbo
Legazpia
Irun
Durango
Amorebieta
Azpeitia
Ernani
Zarautz
Sestao

Azkoitia
Munguia
Yurre
Bermeo
Lasarte
Santurce
Zumaya
Donostia
Iruña
Deba
Anzuola

Galiziako egoera- ren azterketa laburra

Ez dakit, baina beharbada mani-keistak, fanatikoak, eta, sarritan, persona multzo batentzat, erabat nahaskanteak izango geran.

Baina "Herriak eta Gizonak" osatzen dugun taldea egitazko azterketak egiten saiatzen gera, eta prinzipala deritzaigu azterketa hoiek errealtate batean finkatuak izatea. Ez ditugu gure artikulua ideologi baten bertuteak aipatzeko egiten, ideologi hori gauza absolutua, banegeu bezala. Politiko ta sozial situazioak, sakonki, zientifiko-ki, baina bide erdian gelditu gabe, aztertu nahi ditugu. Hori nahi genuke izatea gure horriaren oinarri bakarra.

Gure buruakin jator jokatu nahi badugu, ideologia aztertze hunen menpean jarri beharko dugu.

Orain zenbait egi nahi nituzke esan Galizia buruan dudalarik. Ez dira asmatutako "egiak" baizik aztertze labor baten ondoreak.

Izan ere, Galiziako herriak sortzen duen elektrizitatearen % 60 Galiziatik at erabiltzen da, 300.000 gailegu argirik gabe dauden bitartean. Izan ere, duela hogeitertirik hura 750.000 gailegu emigrazioan aurkitu behar izan dute, heien irtenbidea. Izan ere, Santiago Konpostelako Unibersitatea gero ta gehiago baztertua dago (lehen Espainiko Unibersidadeen artean laugarrena zen, orain berriz, amargarrena). Izan ere, gailegu hizkuntzak izigarriko eragozpenak ditu bere sendotasuna lortzeko.

Eta, hunelako gauzak ikusirik, ez gaitezen izan leloak eta konsidera dezagun errealtate hau kasualidadearen ondore ez dela, baizik xixtimaren ondore bat. Kasualidadea ez da politikan erabili ditekengoa.

ANTON SANTAMARIA

EMAKUMEA ETA KONSUMOKO GIZARTEA

GIZARTEA KONPETENTZIAN

Gure gizarte kapitalista gizarte bat ez beste guzti deritzait. Beraz, elkarte bat. Elkarte huntako gizakiak «batzeko» era bakarra konpetentzia da eta konpetentzi hunez zer ikusi handia du klasean egoeran. Hau da, konpetentzia garaile irtenzen diranak izanen dira menderatzaileen klasekoak eta galtzen irtenzen diranak, menderatuak. Gure klaseak, beraz, benetako klaseak dira, bizi geran elkarte huntan, konpetentziak egoera ezberdinetan uzten bai ditu gizonak.

Konpetentziko elkarte hunez zer dakar? Ondorio beldurgarriena, individualismoa da. Naturaren aurkako gezurrezko «NI» batera hurbiltzen da. Gizona oinarritz besteekin da bainan kapitalismoak oinarri hori aldatu egin du gizona besteen aurkako bihurtuaz. Darwin-en «bizitzaren aldeko burruka» garbi-garbi betetzen da bainan besteak itoaz, ondoatuaz.

Bizitzeko gizarte batean bizi behar gera. Bizitza hau ez da, noski, biologiku bizitza bat, izan edo ez izanezko auzi gogor bat baizik. Gizonaren radikalasuna zertan dazta? Ez da, ez, bakardadea Heidegger eta Ortega-k dioten bezala. Bakardadea ondore bat da, eta «besteekin izatea» radikalasuna. Besteekin izate hau gaizki erazten dugunean sortzen zaigu bakardadea, besteen aurka joan behar dutalako eta ni esnatzen ez ba naiz, konpetentziak zapaldu egingen aulako.

Ez dakigu adiskidetasun eta maitasuna zer diran. Konpetentzia medio dela, ideia hoien oinarriak zikindu egin dira.

EMAKUMEA ETA KONSUMOKO GIZARTEAN

Gizon-emakumeak elkarrekin bizi dira gizartean eta hemen oinarrituta dago sendia, naiz-ta sendi hau eko-
nomiak determinatua izan.

Emakumea gizasemearen menpean dago eta menpera hunez kinkatzen du eta eratzen du emakumearen bizitza. Produzioko har-emanetako lege berberak betetzen dira gizon-emakumearen har-emanetan: Menderatzailea —gizona— eta menderatua —emakumea—. Hunela, gizarte kapitalista huntan, «handicap» ikaragarri bat da emakume izatea.

Egungo Euskalerriko emakumeak beraien egoera onartzen ba dute, errealtate bat onartzen dute bainan ez dira errealtate alienatu hori aldatu egin behar dutela onartzen. Eta arduratzea da, kondizio txar aldatzeko lehenengo pausoa.

Egia haxe da: Emakumea gauza bat da gizasemearentzako. Lehen aipatu dugun konpetentziko munduan gizona bakarrik bizi dala esan dugu. Ez dauka beste erremediorik eta horregatikantxe hartzen du emakumea gauza bezala, horregatikantxe da emakumea konpetentziko beste medio bat.

Emakumea gauza bat da gizonarentzako, gauza erotikoa bat. Gauza erotikoa bat danez, gauza erotikoa bat bezala erabiltzen dan zerbait. Eta hunela bear izan, gizartea lehen aipatutako eran antolatua ba dago. Emakumearentzak aurrerapena ez bait da posible, gizonarentzat bait dago. Hunela beste posibilitaterik gelditzen al zaio, gauza erotikoa bihurtzea ezezik?

Emakumeen mundua bi zatitan eratua dago: Polit eta itxusiena. Eta bi zatiak konpetentzian hasiko dira gizonaren serbitsurako erotikoa burruka bizian. Ba dakit hau oso gogorra dala. Ba dakit baitare gizon-emakumeen arteko har-emanak indar erotikoa behar dutela izan bainan hau ez da bakarra, hunez bakarrik ez ditu har-eman hoiek osatzen eta asetzen.

Exito soziala errezagoa de emakumearentzako, gizasemearentzako baino. Bere doai fisikoak azaldu behar ditu. Hau hunela ba da, prostituzio-era garbi bat deritzait. Bainan gizasemea da prostitutzailea, gizasemeak behartzen du hortara. Hau dena oso izkututua dauka gure gizarteak bainan har zagun emakumeak irakurtzen duten literatura proba onena bezala. «Elle», «Belleza», «Hola», «Lecturas». Batzuek —bi lehenengoak— gizonaren atsegina lortzeko. Beste biak bere bizitzan lortu ez duten atsegingarri horri nolabait igesteko: Orduan, berri garrantzitsuenak printzeen eta aktoreen berriak izanen dira.

Emagaldutako omen daude klase behartsutakoak, proletargokoak eta moralista burgesak bereala hitzegin dute: «Moral alderdiko formaziorik ez dutelako bihurtu dira emagaldutako». Bainan beraiek behartu dituzte prostituziora ez bait da moral arazoa bakarrik. Batezere, eko-

nomiko arazoa da eta konsumoko gizarteak beharrezkoa duan zerbait.

POSIBILITATEAK ETA KONPETENTZIA

Sozial bizitzan maila batetik bestera igotzeko, konpetentzia da bida. Eta hunelaxe jokaten dute amakumeak konpetentzi erotikoa. Egun zinean, bere gorputza gehien agertzen dutenak izaten dira garaile. Eta emakumearen oinarriko alienazioa haxe da, gizonaren serbitsurako egotea.

Gizonak ba ditu aukerak egiteko posibilitateak bainan emakumeak ez edo-ta oso eskaxak. Emakumeak ate gehienak itxita dauzka. Bilbo-ko alkatetza emakume batek lortu duela-ta, gauza harrigarria bezala hartu dugu. Zergatik? Emakumeak gizasemeak baino itxiagoak dauzkala bere ateak. Hunela emakumeak gelditzen zaion bide bakarranetakoa gizasemea da. Ba dakit hau egokia dala bainan ez bide bakarra bezala. Beste era batera, zergatik gizasemeak ez du emakumea bide bakarra bezala ikusten? Ohituak gaude emakumearen eginkizuna gizasemearekin bat izatea dala entzutera bainan hau egia ba da, zergatik ez dugu planteamendua beste erara egiten, zergatik ez dugu gizasemearen eginkizuna emakumearekin bat izatea dala esaten?

Gizasemeak nahi ba du, gizonarengana jo behar du bainan ez aukera egin dualako, beste erremediorik ez daukalako baizik. Logika hutsa da hau. Gizasemeak ere berdin berdin jokatzan du, aurrean daukan ateak irkitzen saiatzen da.

Feminismoa burruka interesgarria izan zen bainan gaizki zuzendua zegoen. Lehen, burruka emakumearen alde egiten zen. Edo-ta beltzen alde. Edo-ta nazio menderatuen alde. Egun, ezin dugu horrela jokatu. Egun, erabateko burruka egin behar dugu. Gizartea erabat aldatu. Bestela, guk egin dezakegun lan guztia petatxoak ipintzea litzake. Emakumearen alienazioa gizarte guztia alienazioaren alderdi bat besterik ez da.

ANJEL LERTZUNDI

MUEBLES

URRETAVIZCAYA

1920'an sortutako etxea

ERREDIZAK - EDERGALLUAK

EGIN - GAIK eta AURRE - KONTUAK

POSTAS. 46

GAZTEIZ (Vitoria)

BAR - RESTAURANT

AURRERA

DONOSTIAN ZURE JATETXE BAKARRA

Urbietakaleko 12'an
Urrut. 12578 - 11528

DONOSTIAN

CAJA DE AHORROS MUNICIPAL DE PAMPLONA

SARASATE, 5

TELEFONO 224440

Onen ajentziak erri auetan dituz:

Tudela, Billaba, Huarte-Iruñe, Etxarri-Aranaz, Txantrea, Errotxapea, Azagra, Eneritz, Martzilla, Isaba, Huarte-Arakil, Ensanche, Lerin, Otxagabia, Karkar, Olazagoiti, Sartaguda, Ablitas, Milagro, Fitero, Kadreita, Andosilla ta Noain-Berriain.

Agencias:

Tudela, Villava, Huarte-Pamplona, Echarri-Aranaz, Chantrea, Rochapea, Azagra, Enériz, Marcilla, Isaba, Huarte-Araquil, Ensanche, Lerin, Ochagavía, Carcar, Olazagutía, Sartaguda, Ablitas, Milagro, Fitero, Cadreita, Andosilla y Noain-Berriain.

SALGAI

SALGAI DAUDE SAGARDOTARAKO 640 LITROKO ONTZIAK

Urrutizkiña: 10065

DONOSTIA

FUNCOR, S.C.I.

BENETAKO BASERRITARRAK BEAR DITUTZEN
MAKINAK

BIRRIINTZALLE - ERROTA - NAASTALE
ZERRA - URAGA - URASKA

EUROPA'KO AURRERALDEUNI'K ONENAK,
AMENGO NEKAZARIENTZAT.

ADI TA OROI EZAZU

FUNCOR

AZKAR BEZIN ONDO

ELORRIO

Vizcaya, 114

Bodegón

Alejandro

Alejandro'ren Bodega dago Donosti'ko txoko baten, bein ezagutzen dutenak zintzo dakite aruntz josten. Nai dan aukera ba-dezu beti jaten bezela odaten, oberik ezin arki ditek merke ta ondo ematen.

Fernán Calbetón, 4
DONOSTIA

GIZARTE-LAGUNTZAILLEEN IKASTETXEA

(ESCUELA DE ASISTENTAS SOCIALES)

(Donostia'ko Aurrezki Kutxa Munizipalaren)

Gizarte-Eraguntza.

1969-1970'go Ikastarorako izena emateko epea, Agorriaren 15'garrenean asiko da. Goraberak jakiteko, idazkaritza irikita egongo da astegunetan, goizeko 10' tatik arratsaldeko ordu bata arte.

Etxea: Villa «Itxas-Gain» (Aldapeta)

Urrutizkiña: 1-03-04.

DONOSTIA

FEDEDUNEN EGITEKOA

Eskualduneri eskuaraz uri ez dena, ari da nahit-ez erdaraz. Erdaraz eta erdaraz bakarrik ari dena, nahit-ez, erdaldun-arazle.

Elizak zabaldu bide berrietan sartzeko, behar izan dute apezek, latina uztearekin, ala erdara ala eskuara hautatu.

Arthzain onaren ordainak ez zitezken izan, eskual-elizen erdaldun-arazle. Lan eta lan egin dute apez batzuek, liturgiako erdal-liburu agertu arau, eskual-liburuaren argitaratzeko. Erretorek ere indar handia egin dute, elizkizun eta kantu berrien sar-arazteko.

Apezek lehen urratsa egin dute. Ez badute fededunek bigarren urratsa egiten, nolaz iraun dezakete apezek, hartu duten eskual-bidean?

Eskoletan eta etxetan ez bada bizi eskuara, nolaz biziko da elizetan? Erdarak duen indarraren aldean, ez bada, batasun bati esker, eskuaren indarra agertzen, apezak nundik ez lerra erdal-bide erreterat?

Eskualdun burasoeri oihu bat bata nioten, Urtarrila-ren 12-an, Baionako bilkura batetik. Huna zer nuen gogoan eta zoin ditaken, ene ustez, zuen batasun berriko fededunen egitekoa:

Fededun izaitea, fededun agertzea, fededunago bilakatzea.

I. FEDEDUN IZAN

Bi sineste behar dituzte bihotzean.

—**Lehen.** Mundu guziko Elizaren maitatzeko molde egiazkoena hau duzuela: herriko elizaren alde lan egitea.

Mundu zabalaz hartua izaitea eta herria ukatzea, zentzugabekeria.

Herria maitaturik ere, herriatik urruntzea eta herri guzien batasunaren alde lan egitea, hori bai bizitze ederra; baina zuena berdin eder: mundu zabalaren altxagarri, Eskual-Herria, Kristoren argitan, altxatzea.

—**Bihotzean behar duzuen bigarren sinestea.** Eskualdunagoa, sortzetik Jainkoak egin emaitza dugula; guri dela haren zaintzea eta zabaltea.

Batzuentzat, eskualdunago lehengo zer bat, hiltzerat utzi behar dena. Guretzat, aldiz, eskualdunago ez bakarrik lehengo, baina oraikoa eta gerokoa, guk nahi badugu biziko dena.

Eskuara gabe, Eskual-Herria ez litake geiago eskual-herri. Ez da haizu ez bere buruaren, ez bere herriaren hiltzerat uztea.

Eskuara biziko den edo ez den, geroak erranen. Guk hau dakigu:

Orai, gaurko egunean, bizi da eskuara: zor diote beraz eskualdunek Jainkoari baren goresmen berezia; zor diotegu, guk apez eta fededunek, eskualduneri Elizaren otoitz eta argi bierietarat hel-araztea.

Ttxikiak izan Elizari, atxikiak eskuari, ez bihotzaz bakarrik, baina ere fedez. Sinets, diren eliza-lan guzien artean, eliza-lan bat berezia baduzuela egiteko, lan hortarat deituak zarete eta, zuek, Jainkoaren aintzinean, fededun izaiteko molde osoena, ederrera duzuela: Elizari eta eskuarari atxikiak egoitea.

II. FEDEDUN AGER

Fededun izan: lehen egitekoa. Bigarrena: fededun ager.

Oraiko mendean, oraiko erdal-uholdean, bakarrik dagon batek ez dezake deus. Horren gatik zarete bildu, horren gatik nahi duzue batasun berri bat egin.

Ager zaitzete, ikus dezaten denek: erdaldunet bertalde, badirela eskualdunet ere jende argituak eta erdara jakitea ez dela eskuara ukatzea.

• **Ager eta mintza apezari:** ez heien bortsaltzeko edo trabatzeko baina heien laguntzeko eta, eskual-bidetik doatzinean, erraiteko: «Ederki hori!».

• **Mintza herritareri,** adi dezaten eskual-liturgia ez dela erdara ez dakitenentzat egina, baina bai, eskualdun izaki-eta, eskuaraz barnagotik otoitz egiten dutenentzat. Erdara denek badakitela eta eskual-liturgia bazterrerat uztea, hori eskual-elizen erdaldun araztea da eta Jainkoari erdal-dun begitarte emaita.

• **Mintza eskuara ez dakitenari,** adi dezaten, zuen bihotz zabalari esker, elgar onhartu behar dela, erdara xaila baino ederrago baita erdara eta eskuara biak erabiltzea; ez bakarrik ederrago, baina elgarren amodioz beteago eta Jainkoaren goresgarriago.

• **Mintza deneri,** eskuara sar dadin eskoletan. «Ikas» batasunak ardiesten ditu lege berriak eta emaiten ikas-bideak; baina ahal horiek lo ez dauden, ahal horiek baliatuak izan ditezen, behar ditu zuen batasunak bazterrar harrotu. Galde handi batzuen egiteko orduan, bil ere batasunetik kanpoko adiskideak eta zentzuko jende guziak.

Eskoletan, etxetan eta karriketan ez bada erabiltzen eskuara, nundik harri ez badute ere apez batzuek eskual-liturgiarik nahi?

III. FEDEDUNAGO BILAKA

Fededun izan, fededun ager. Hirugarrena: fededunago bilaka.

Zuen batasunean behar lukete sartu borondate oneko guzi guziek. Zuen batasunean behar litezke, haatik, laguntzaile guzien berotzeko, karemaile batzu, Eskual-Herri xoko guzietan berreiatuak. Eta orai kar-emaile horier naiz mintzo.

—Liturgiaren erroa: otoitza. Otoitz-egileak balin bazarezte, liturgiarako on izanen zaretze, bai eta ere hasten duzuen batasunerako.

Fededun agertzea eder da, eskual-liturgiaren eta eskualdunagoaren alde jartzea ere, baina bide hori... kurutze-bide. Ez zaitzete bide hortan luzat eta osoki fededun egon, ez bazarete gero ta fededunago.

Herriaren erdaldun-arazleri jazarztearen bortsaz, kasu ez zaitzeten bilaka: zuen etxekoan, zuen apezan eta zuen buruaren beraren nardagarri. Ibil beti Jainkoaren eta mundu guzikoan amodioz. Har pazientzia, baina, guzien gatik ere, egon azkar duzen sinestean.

Hortakotz baitezpada beharko duzue bakotxak:

• Otoitz bidetan goiti, aintzinatu.

• Krisot gero ta hobeki ezagutu.

• Liburu sailduak, bezeriki ebanjelioak eta salmoak marnagotik zilatu.

Irautekotan, zuen urratsak beharko ditu barneko karrak sustarazi; barneko karra, berritz, irakurtze sailduak eta ere bilura bereziek hazi.

On zinukete ere, naski, elgarren lokarri eta bihotzen hazkurri, ager-kari bat.

—Eskual-liturgia sortu den egunean, mila bederatzia ehun eta hirurogoi ta laueko Martxoaren 17-an, OTOIZLARI agerkaria eman nuen liturgia berriaren zerbitzuko. Lau urtez artikulu eta artikuluak egin ditu apezmultzo batek; baina ez da OTOIZLARI guti baizik herrietan sartu.

Azkenean, liturgia-lan handienak bururatzearrekin eta Herria kazeta berriarekin, gelditu dire: ez zuela balio hoin irakurle gutirentzat, hoinbertze indar egitea eta hoinbertze diru xahutzea.

Ez da halere hil Otoizlari, bere lehengo sailerat itzuli da, atxiki ditu orai hamaborts urte hartu xedeak, zuenak bezalatsukoak: pilotari, muslari eta txistulariak baino beharragoak ginituela Eskual-Herrian otoizlariak.

Agerkari berri sortzen ibili gabe, ez ote zinukete Otoizlari-z baliatzea hobe?

Ateak zabalitzen daukitzuet eta eskaintzen ene laguntza. Zuek ikus, zuentzat on den ene eskaintza eta nola antola gintezken elgarrekin.

Jainkoak berak lagun zaitzatela eta ez bide erditan egon: zuen esku da eskual-elizen eta Eskual-Herriaren geroa.

AITA XAVIER
(«OTOIZLARI»-tik)

LITURGI-GAI

Mezaren Eguneroko berria

Gure «Aitagure» ekumenikoa

Onezkero gure irakurleen belarrietaratu zan, gure Liturgi-Batzordeak egin duala Mezaren Eguneroko berriaren euskeratze bateratua, Erroma'tik bidali diguten «azkene» testutik.

Euskeratzaileok Estibalitz'en bildu gera lan ortarako, Laburdi-Zubero, Bizkaia'ko, Naparoa'ko, Araba'ko ta Gipuzkoa'ko, bost Eliz-Barrutietakoak. Orren antzeko lanetarako, leengo iru urteetan, udazkenaldi ontan, Iruñe'ko Uarte'n bildu izan gera. Aurten Estibalitz'en, Jaunak ala nairik. Eta ez alperrik. Giro ederra arkitu degu gure lan ortarako Araba'ko Beneditanoen Monastegian, Estibalitz'eko Amaren babesean.

Irakurleak gure lanaren berri jakin naiko dute noski. Eta arrazoiz. Guztiontzako lanean jardun degu, guztiok kantatu bear duten Mezako Betiko Zatia eratzen; eta guztiok jakin bear dute, lan ori guk nola eta zein oiñarritan egin degun. Ortara goaz.

Lenengo-lenengo, gure lanaren eredutza gure «Pater noster» berria ezaguneraziko degu emen.

Aita gurea, ez da textu berria —ezin izan berri, Jaunak orain bi milla urte esandako otoitza—; baina gaur guztiontzako era berrian, era batuan, berriro egin bearra zagon. Iru-edo era geiagotan esan izan da gure Euskalerrri txikian, gure Jaunaren otoitz eder ori. Noizpait bat-egin bearra zagon. Orain izan da ortarako ordu egoki. Bein betiko Meza batua egin bear izan dan ontan.

—Batutze-lan ontan guk zer jokatze izan dugu? Zer irizpideri jarraitu diogu? Zer oiñari artu degu?

—Lenengo-lenengo, itzez-itzez, itz bakoitzak zer esan nai duan erabaki; bigarren, Euskerak ortarako dituan itzik egokienak aztertu; eta irugarren, itz oietaatik itzik batuenak, itzik guztiekikoenak aukeratu.

Iru gauza oiek, «barru-barruko azterketa» esango gendukeana dira, examen intrinsecum. Ortaz gainera, azalagoko irizpide bezela, beste bi bide jarraitu ditugu: euskerazko leengo formak, eta beste izkuntzetan —«Pater noster» ekumenikoan batez ere— erabili izan diran bideak.

Bost irizpide oiei jarraikiaz, gure lenengo azterketa sanctificetur nomen tuum'dik asi degu.

—Zer esan nai du formula orrek Biblia'ren izkuntzan?

Zazpi edo zortzi autoreen iritziak irakurrik, danok ontan a-dos datozela ikusi degu: sanctificetur onek —eta gerkerazko agiasceto'k berdin— egillearen alderdiari begiratuaz, bi alde dituala: bata Jaungoikoaren aldetik, eta bestea gure aldetik; ots, otoitz au esatean, bi gauza opa dizkiogula Jaunari: 1) Berak bere baitan bere izenari dion legea; eta 2) guk geuron aldetik zor eta opa diogun itzala. Bi egille ditugu emen, aditz onentzat: Bera eta gu. Latinezko ta grekoazko textuan aditza pasiban dago (sanctificetur eta agiasceto), egille ori zein dan adierazteke, erabakitzeke utzia... Guk ere, ari berari jarraituaz, aditz ori inpersonal egin degu, ta aditza bera izan soil-soilik —ez egin edo aitor edo ezer alokorik— izan xume baizik, egillea olaxe lañoepan utzirik, erabakitzeke: izan bedi...

Aditzaren egilleari dagokionez ori.

—Eta aditzaren esan-naiari dagokionez zer?

Sanctus eta agios itzak, ba dirudi, itz oiek, beren izatez, Jaungoikoari bakarrik dagozkio; eta Jauna, besterik ez bezelako izate bat dala, esan nai duala, izate berezi bat, izate «ultra», inungo kategoritan sartzen ez dana. Eta itz ori guri egotzen zaigunean, Jaungoikoarekiko alkartasun bat gudan esan nai duala; Jaungoikoak bere Erriarekin egin zuan eta gurekin egiten duan alkartasun bat, itun bat, alkargo bat; alkargo orren bidez gu ere «santu», ots, gauza berezi bat gertatzen bait gera... Jaungoikoak bere berezitasun ori guregana edatuaz, eta guk Aren santutasun ori itzez eta egitez aitortuaz, ezagutuaz. Beraz, Santu izan bedi zure izena esatean, orixe opa diogu guk gure Jaunari poz batean: olaxe Bera zer berezi izan dedilla bere baitan, eta guk ere berezitasun ori aitor dezagula.

—Zer itz erabili, ordea, ortarako?

Ortan izan degu, batez ere, gure azterketaren muinik garratz-ena.

Esan degun, aditzaren forma inpersonalaz gainera, aditza bera zagon aukeratu bearra. Zein itz ortarako?

Ortan, irizpide kanpokoari, kriterio extrinsekoari begiratu bear izan diogu: ots, formula frantzes ekumenikoari batez ere, eta berdin gure

inguruko erderazkoai... eta baita, inoiz Urretxua'n egin izan zan batasun-saioari ere. Guzti oiek, berriz latinezko «santu» itzari atxiki bait zaizkio. Izan ere, «santu» itz au, ez itz sagratu bakarrik, itz esan-nai aundiz betea da gainera, gure ingurumari izkuntza orotan kristauoiturak eman alako kutsu ta esan-nai aberatsez betea. Grekoak agios, eta latinezko sanctus esan zuten ezker, hebertarren kodek, emen oietan «santu» esan izan da; itz, guk erderatik artua, baiñan une ontan naita-naiezkoa, itzaren esan-nai guztia adieraziko-edo badegu.

Norbaitek «done» aipatu zuan gure Batzarrean; baiñan bereala erantzun zitzaion, «done», santu txikienez bai, ondo datorrela, baiñan «Santuen Santuarentzat», ez. «Done» latinezko dominus'etik bait dator, eta dominus, «jabea» da. Jaunari santutasuna aitortzen diogunean, ordea, beste zerbaite batez ere (ez jabetasuna) aitortzen diogu, ikusi degunez; ots, misterio aundizko «ultra» izate ori... Eta «ultra» ori adierazteko, ez degu guk euskera jatorrean, itz autaturik; eta orrela —jatorriz arrotz eta guzti ere— «santu» itzari atxiki gatzikio. Itz, gure artean erabili, oitua bait da: Aitagurean aspaldidanik, betidanik, erabili: baiñan batez ere beste euskerazko itz jatorrek ez bezelako teolójiko-bibliko barru-muñez betea.

Tantae molis erat romanam condere gentem: olakoxe lanak eman dizkigu Pater nosterraren lenengo eskabide onek. Gutxi gora-beera, beste orrenbeste lan eman bait digute gainerakoak ere.

Baiñan gaurkoz naikoa izango degu onenbestez. Gainerakoak urrango batean esango dizkiogu gure irakurle, onezkero irakurtzez aspertuari.

Bukatzeke: ola gelditu dala lenengo eskabide au:

«Santu izan bedi zure izena».

Ots: Santua bere baitan, eta santua gudan; gure izaeran eta gure aitormentean, gure Jaunarekiko itunean.

Dana, dan bezela, ola da: Gure Aita, zeruetan zerana: santu izan bedi zure izena; etor bedi zure Erreinuaz; egin bedi zure gogoa, zeruan bezela lurrean ere.

Emaguzu gaur, egun ontako ogia; barkatu gure zorrak, guk ere gure zordunai barkatzen diegun bezela;

eta ez gaitzatu tentaldian utzi; baiñan atera gaitzetik.

LEKUONA'tar MANUEL'ek

OARRA - OARRA - OARRA - OARRA

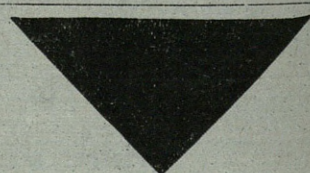
Gaur egun, informazioaren garrantzia agerian dago. Gertaera uskerienak badira ere, zerbait argitasun billatu nai izaten degu eguneroko berrietan. Gizonen erabakiak —edonoz eta edonola— juzgatu arkitzen ditugu informazioaren kurpil eroan. Premi au zor zaio gaurko gizonari, ez alabear itxua dalako, erresponsabilidade aundia goren seldafie dalako baizik. Izan ere, gizarteko gaitz aundienak, informazio ustelaren inguruan kokatzen dira. Pio XII'gnak onela zion: «Gizarteko irizpide eza, munduko antolamentuaren aurka dioa». ZERUKO ARGIA, astero astero amaika sukaldetan sartzen da. Asmo bat dakar: gizonari zor zaion informazioa euskeraz zabaldu. Gai batzutan egoki ari da, bestetan oso eskax. Ezbear ori osatzeko, gaurgero, zati berri batzuk asi nai ditugu. Zati berezi bat erlijioa izango da. Gure gizaldi ontan, erlijio gaietan milla gauza gertatzen zaizkigu. Al daketa aundiak, iritzi berriak, egite bereziak. Siniskai sakonenak doido daudela dirudi. Kontzientzi asko sasi bateko kezketan galduta arkitzen dirala esango nuke. Orregatik, bide garbiak eta seguroak urratu bearrean arkitzen gera. Argia illunpetan egin bearrean. Ortarako talde iaio bat eratu degu, gertakizun guztietan kristau iritzi zuzena eman dezan. Asteko liturgi berriaren bideak azalduko ditugu eta gero pitinka pitinka mamian sartuko gera. Zuen baimenarekin prests gaude asteko.

FELIX URDAPILLETA

AiNHOA

Ondo jantzi nai al zera?
Zoaz «Ainhua» dendara
Janzki apañak
Ondo egiñak.

JANZKI EGIÑAK
S. Roke Kaleko 12'an.
DEBA'N

ECHABE

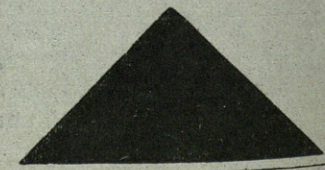
ETXABE' REN

Mueble - Etxea

Fuero'en Enparantza

Urrutizkiñak: 84 10 78
84 11 21

ZARAUZ

LARREKO zanaren artikulo bat (1869-1949)

Paulo Fermin IRIGARAY sendakina eta euskal idazlari ezaguna izan zaren irakurgaitxo jakingarri bat argitaratzen degu hemen, LARREKO EUSKARAZ IKASTEN izenburua duena, oraingo gazteek ere baliatuko dutelakoan.

Euskalerriko beste erri batera aldatu nintzalarik, leenengoan bi urtez egonik, non ta orduz geroz izan nituen umeeri euskeraz baizik ez nituen mintzazen ahal. Nere ume geiena, nik euskaraz ez nakielarik sortuak etzakiene euskaraz, eta ondokoek etzakiten erdaraz; zaharrenak bere anaiekin bereala ikasi zuen.

Horrek adiarazten, umeenganik aisago eta lasterrago, beste izkuntzak bezala, euskara ere ikasten dela.

Nere umeetarik bat, lau edo borts urtekoa, erdar-itzik etzakienak, eman zioten pilota batek bote motela zuela, behazue nola adiarazi zigun: ari zen lurtean bota eta bota eta huntan erran, **pilota hau ezta eldu**: nork erran dezake euskara garbiagoaz?

Orduz geroz, errate batera, nere izkuntza bakarra, etxean eta atean euskara izandu zen. Orduko asi nintzaioten euskaldun garbieri ohartzen; garbienak, emakume xaharretan aurkitzen nituen. Zenbat esakera polit bildu nituen orduan! Jakina, emakumea ohartu gabe.

Asia nintzen orduko euskaraz idazten, baiño euskaldun berria nintzela ezagutzen zidaten, euskarazko idazkietan nere gogoaz bazkatzen nuelarik; AXULAREN GVERO liburua, nik ez dakit zenbat aldiz irakurturik nagon: jakina, beste idazti asko izan ditudala ikasgaitako, berdin Españaldekoak nola mugaz haindikoa.

Erabili ditudan idaztiatarik, nere irizpidetako, euskara garbiena eta mamitsuena derabilatenak, leenengo ogeita amar urtetako ESKUALDUNA'ren egileak: (HERRIA-ren aitzineko astekaria). Jainkoak daki zenbat urtez, aipatu lan horien mintzoari egon naizen ohartzen arriturik, heken jakinduriari ahoa zabalik.

Zein politikak Elissanburu handiaren ipuin eta olerkiak! Ipuinetan politena PIARRES ADAME. Gero daude ADEMA bi anaien olerki ederrak, DARRANATZ oroiturariarenak, SAINT PIERRE, OXOBI, Elissalde ZERBITZARI, DIHARASSARRY, LAFITTE, SOUBELET eta beste askoren irakurgai mamitsuak.

Ez pentsa gero, mugaz hunaindian ezdugula euskar-idazle onik; huna hemen, MOGEL, LIZARRAGA, Gregorio ARRUE, AGIRRE, MENDIBURU, obereketarik, eta azken denboretan, Azkue, Altube, Olabide, Urruzuno, Kirikiño, Orixe, Lauaxeta, Zamarripa, Enbeita, Aranzadi, etc.

Gai huntarik bukatzeko, ezdut uste ziberotarrez zerbait erran gabe utzi ditekela. ESKUALDUNA astekarian leku berezi bat bazuten (eta HERRIA-n ere dute) beren euskalkarendako. Gizon erneak eta buru argidunak direnez geroz, bere euskalkiak besteengandik bereixtasun handia badu; erronkarikoaren eitea badu, eta hunek bezala aberastasuna hitzetan.

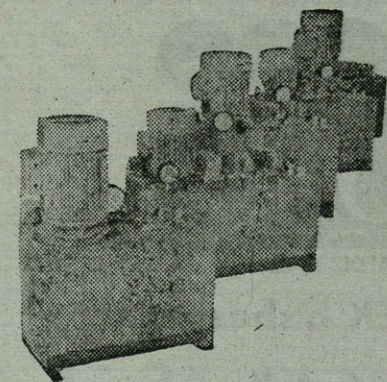
Besteetan erabiltzen ez diren hitz asko; baiño Ziberoan bizirik uskara eta Erronkarin hil urren. Bizkaiko euskalkian ere bada garbitasuna, eta ziberotararekin elkar ikusteko zerbait badu.

Euskalki guztien gaiñetik eta euskal idazle guztien buruan AXULAR handia dugu; eta bere omen handiko GVERO liburua da mamitsuena eta aberatsena euskaraz, denen aburuz. Erran ditudanetan eta beste asko idaztietan nago nere izpiritua bazkatutik, eta etzakitela norraioño euskaldundurik.

LARREKO

OLI-UREZKO ERAIKINAK
Grupos de accionamiento
oleo-hidráulicos

OLIO-INDAR SAILLA
Departamento
HIDRAULICO

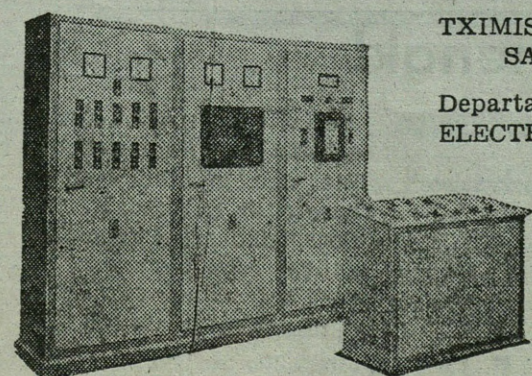
GARBE-LAHMEYER.
WUPPERTAL-
ALEMANIA'ko
Etxearen banaketa ta
teknika laguntza.

Goimendi - Automatismo

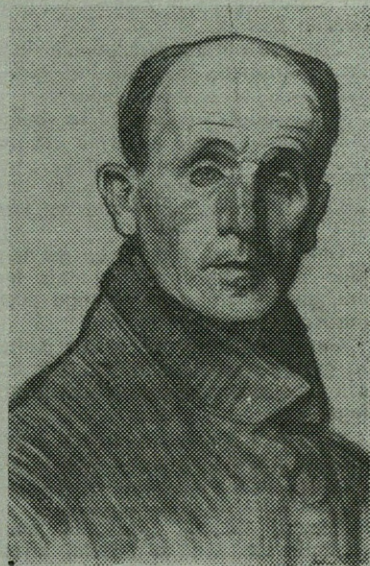
DONOSTIA (HERRERA)
Lantegi ta landolak: Jolastokieta
Urrut. 5.3840 (3 linea) ta 51860
ERAKUSKETA: P.º de Colón, 3-bis.
Urrut. 23456.

TXIMIST-INDAR
SAILLA
Departamento
ELECTRICIDAD

LANERAKO, BANAKETARAKO TA AGINTZEKO
TRESNAGINTZA
Aparatos de maniobra, distribución y control.

Julio Beobide

• Autorretratoa

Gaixo luze baten ondorean, hil honen 11-an, joan zaigu Julio Beobide zumaia irudigile aipatua (g. b.).

Zumaia bertan jaio zen 1891-ko abenduaren 19-an eta mutikotatik zetorren arterako grinatua. Oraindik ezta denbora asko bere seme Joxe eta Manuel-ekin, Juliok 18-20 urtekin egin zituen dibujak ikusi nituela, batzuek bere buruz sortuak eta besteak Michelangelo-ren irudietarik kopiatuak. Estudioak utzi eta Gazteizko katedral berrira joan zen irudigile, handik San Fernandoko Akademiara, gero bertako tituludun egingo zana. Baina ikastarorik probetxuzkoenak Bilbon Kintin de la Torre-rekin egin zituenak izango ziren noski.

Artistatik aparteko dohainik aski bazuen gizon honek. Umila eta jende umilaren maitatzailea, bereziki herriko arantzaleak eta marinela. Bere lana bere bizitzaren errazoi nagusitzat harturik ohoreak beragandik uxatuaz bizi zen bere barneko bakardadean, egiten ari zen obra handiari garrantzirik eman gabe. Zumaia herriak berak ere asko maitatzen zuan Beobide, behar bada artista baino gehiago gizona eta gizontasuna. Horregaitik iduritzen zait, bere herriak, oraindik ez dakiela zer galdu duen, gizontasuna eta artista jenioa batean gordetzen zituen gizon honekin. Maizenik, mendeak igarotzen dira herri batek horrelako gizon bat emateko, eta batzuetan ez da inoiz heltzen horrelako bat munduaren argira emateko ordua.

Bere gazte denboran Frantzian eta Italian ibili zen European orduan ziren eskultura eskolak ezagutuaz. Zuloaga eta P. Uranga adiskide egin zituelarik, hirurak elkarri asko lagundu zioten artez eta artez kanpora. Eta artista zaharren artean errenazimentukoak zituen maite bereziki: Donatello, della Robbia, Verrocchio eta Buonarroti. Era berean Hernández, Berruguete eta Montañés, baina ez gutxiago Euskal Herriko Antxieta eta Araoz. Eskilaraz zenbat aldiz igo ote zan Zumaia edo naiz Eibarko erretauletara bertako irudiak zehatz-mehatz ikustera?

A. Valverde-ri atsegin zaizkio bere eskutik irten diran haurren iru-

diak, baina artistak sendimenduzko indarrak izan badu, hauek, imajinen bidez adierazi ditu onduen, batez ere «Kristo»-ren imajinetan. Zortzigarrena edo badu bukatzeke utzi duen hau (eskuak egitearen faltan), eta aipatuenean arteko Zuloaga etxearen Santiago kapillan dagoena, Getariakoa, Californian arkitzen darena, eta batez ere Santa Cruz del Valle de los Caídos-en dagoan irudi bakarra, Zuloagaren enkarguz Generalisimoarentzat egina, geroago hara eraman bazuten ere. Gipuzkoa-ko eleizetan sakabanaturik badira hanitz irudi, baina Añorga-ko eleizak Beobide-ren museo txiki bat dirudi, zeren bi «Kristo» hoberenetarik aparte beste lau irudiren jabe baita.

Hain langile burrutakua izan denaren lan guztiak katalogatzea ezinezko lana izango da, baina lan hautatuekin, Julio zanak, ongi merezi du album eder bat maila oneko idazleren baten agerpenez. Zeren, gainera, hainbeste dibuju bikainen egile delarik, apaingarriak izango luke artistaren bizitza eta lana adieraziaz. Bere sorketa gure kulturaren alderako eskeintza izan dalarik, zor-

dun gera berakin bildumazko liburu bat egiten etzaion bitartean. Eta, probintziako agintariak nor badira, orain dute une egokia Beobideren «Kresala» estudio bera museotzat antolatzeko, zeren oraindik han lan asko daude, «Kristo» bukatu gabea barne dalarik. Eta itxas-hegaleko herri txiki bati ongi etor lezaioke arte-kultura eta turismoa indartzeko, eta guk geure sentitzen dugun artistaren obra zati bat etxean ikusiko genuke. Ahaldun hoietakoren baten entzungo ahal nau. Galdu dugun gizonarenik beste ezer ez bait zaigu gelditzen, bere obretan itsatsirik utzi dituen bere arimaren zatiak izan ezik. Eta zati hoiek gorde ezik, zer geldituko zaigu? Geroago eta lausoago joango zaigun oroitza ezta aski. Gizona joan zaigularik, bere obra dugu. Zaindu eta gorde ahal bageneza oraingoan eta geroen irakasbiderako, ezta gutxi. Herria, mendeen joanez ez dedila kontura zer galdu duen. Gaurko maitasunik sentikorrenak iraungo ahal dute geroan ere. Hori nahi genuke.

JUAN SAN MARTIN

• Kristo bukatu gabea

GUKELESA

Gipuzkoa'ko ta Naparroa'ko esne onenakin gertatutako esnekiak:

- Esne Pasturizatua
- Esne soila (esterilizatua)
- Esne autsa
- Esne-galbia
- Gurfia
- Yogur
- Batiduak

Igara auzoa - Apart. 213 - Urrut. 29060 (lau ari) — DONOSTIA

José Lizaso
Bar Landeta

Zer nai, artatik erruz be-dezu edanetan da janetan, ostatu onen sona zabaltu zaigu alderdi danetan. Zure zal beti zaball dago; ez da trabarik atetan, gorputza premliz dezun guztian sartu zaitea Landeta'n.

AZPEITI, LANDETA.

Urrutizkifia: 81-13-11

BLAS DE LEZO

ETXE ONTAN DAUZKAZU SAGARDO, ARDO GAIN-GAINEKOAK
ETA EDARI GUZTITATIK

Blas de Lezo Kalea, 6

Urrutizkifia: 10065

— DONOSTIA —

txorierri

Nire «apatx» gaxo onek emoten daustazan min eta ofazeak aitzu gurarik, makilla eskuan eta ifloren ganean jarrita, Sondika'ko Arrebakarra jo dot Arratia'ri bizkarra emonda. Toribio'ren baserrira.

Baserrian ordu guztiak dira onak lanerako artarako gogoa dauanarentzat, eta Toribi ta emaztea bakotxa bere lanera joan ziran etxe ta giltz gure eskuan itxirik, eta Katea baserriko txakelin gozoa erdian geunkan mai ganean ezarririk.

Ogibitartekoa txakolinagaz busti ta kartetari eldu geuntsanean, amar urtetik berako umetxoak inguratu ginduezan (lau euskotar eta Sandandera'ko bat). Begiak kartetan eta belarriak umetxoan jolasera zorrotzurik, entzuten nebazan izenak ain gozoki jotzen ninduben belarrian, arteko egin nintzan neu be galburu marduldun garitzan nintzalakoan, tamalez, baña, pautsa zan dana. Itz banaka batzuk ba-dakiez oraindino, euskerea azken-arnasa larrian dabe, euskaldunok errukarri agertzen gara. Aita, Iñaki Torrontegi; seme-alabak; Aintzane, Josune, Jon, Iñaki eta Agurne; espan arteko euskerea, Valladolid'koa.

Iñaki, adixkide: Zureztat idazten diñardut. Balitzake, Z. ARGIA zureztat ezezaguna izatea, baña ziur nago, eskuratuko dautzut; bai-ta, urte ontan argitaratuko diranak be, atse-

gin' ba'litatzu. Gogortxu egin eta lotsagarri agertzen zaitudazala erri-tarren aurrean? Asko gara, zoritxarrez, seme-alabai euskerazko izenak jarri, aitatxu ta amatxu esaten eta euskerazko abestien bat irakatsi ezker euskaltasuna betetan dogulakoan gagozanak, baña izenetik izatera bitarte zabala dago; eta bitarte onen errudun, geu gara, gurasoak. Umea azurbigun danean, zergaitik eztozu eziten euskerara? Ikastolan eta eleizan erdere dala nagusi, auzoan arrotzak doguzala ta, mami gitxidun ipuin naskagarria dogu: geu gara errudun, etxekalte ta euskera iltzale.

Bai; Arrebakarra'n aurkitu dodan gari-solo ondaturalakoak ikusteko belarriak garbi eukitea naiko dogu. Iñaki, Asier, Igone, Unai ta abar izen politak, baña (sukaldeko atostean samatik eskegita dogun euskeraren soñarentzat... ez dogu errukirik!

A. LANDAJUELA

zumarraga

UDAZKENERAKO KEZKAK

Uda-buru egan, eta gure begien aurrean igaro dira, erriko jai nagusiak, lantegiko opor-egunak, agur, gure mendiko eta ondartzetako, eta

gure gogoa ase nairik eratu ditugun txango luze eta atsedeen garriak.

Agur, gure amets ederrak aitzatuzten Gaztelu ederrak.

Agorrilla'ren goiz eze batean, artu degu, gure lantegi bidea, artuaz gure bizkargañean aldenduak genauzkan kezka.

Urte aro ontan, gurasoentzat kezkarik astunena da, dudarik gabe, aurak ikastetxetan sartzea.

Egun auetan, Legazpi/La Salle, ikastetxe'ko ikasle zaharrak eta beren autatu berri dan batzordeak, beren aldizkarian agertu dituzte Kultura buruz ausnaritzen dituzten kezka.

Gure luma motela ez da gai irizpide sakon bat egiteko idatz lan oni, gaur gure iritzia emango degu gurasoeri buruz.

Gurasoak, beartuak gaude jakitera gure aurren bizi bideak, eta beren egin berretan gure itzalarekin laguntzea.

Eskuetan daukagun idatzi ontan ikusten degu gure gazte azarri (Valientes) auek, agertzen dutela kezka aundi bat kultura buruz.

Guraso bezela, ikastetxe onen maitale eta Kristau bezela, arren, gure erregu samurra Zumarraga'ko guraso guztieri, lagundu gure gaitetari. Au da biarko gure erria.

Idatziaeren aia jarraituaz, irakurtzen degu, EUSKERAK, izango duela une berezi bat, asmo eder au bidean ez ote da ondo gabeko osiñera eroriko?

Ba-ote dago gure errian, Euskaldun guraso egiten diranak, eta funtzez eskatuko dutenak, zuzen bidez daukaten eskubide au?

AZKARRAGA

errenderi

BARKATU, JAUNAK!

Gure errua ez izan arern, barkazioa eskatu bearrean gera. Aibat eta aibat irakurle ta erritarrekin gaizki gelditu gera.

Guk, gure berriak zintzo biali ditugu bere garaiean, bainan, tokirik etzalako ta au eta beste, gure lanik «Z. ARGIA»'an ez da agertu.

Barkatu «Basarri», barkatu Aita Zabala, zuek Errenderi'n eman zenituzten itzaldi gogoragarrien berri ere eman genun; ez alperrik.

«Ereintza»'ko antzeslari trebe ta jatorra dan, Sabin Irastortza ezkondu zala ere albist eman genun, bainan alperrik, gure lanak saskira joanak dira. Ez omen da berriz orrelakorik gertatuko, agindu digute; orrela balitz, obe. Beraz, jaun-andreak, barkatu. Eta lanari ekin dezaigun.

EUSKERAZ IKASI NAI DEZU?

Orritxo bat bidali digute eta ona, gutxi-gora-bera zer dion:

«Urtero egin oi-dan bezela, Urri-iletik Garagarilla bitarte, Errenderi'ko Elkarteak eratuta, 1969-70'eko Euskera'ren ikastaroa'ri datorren illean asiera emango zaió.

Ikasaldi abekin, erosotasun berri bat eskeintzen zaizute, ez dakizutenai ikasteko, eta dakizutenai, izkuntza lantzeko.

Nork bere buruari, astean iru ordu uko egiñaz, alperrik ainbeste ordu galtzen diran garai ontan... ez da arreta pixka bat artzea besterik, eta, batez ere, asmo zindua artu...

Kontuan euki, irakasleak gazteak dirala, lan egiten dutenak, eta, sari gabe, ordu oieri uko egiten dietela, zuk edo zuek, Euskera'ren alde erosotasun ori aprotxatu dezazuten...

Beraz, jdenak! deituta zerate, Euskera ikasteko zaletasuna daukautenak, datorren illean asiko diran ikasaldietara. Bainan lenen, taldeak eratu, irakasleak izendatu, ta ikaslekuak aukeratzeko, garrantzi audi-koa da ikasaldi oietara joateko asmoa dezutenak, orri onen beko txartela betetzea, komeni zaizuten ordua garbi adieraziaz.

Ikasaldiak, astelen, asteazken eta ostiraletan, 7 1/2'etatik 8 1/2'etara eta 8 1/2'etatik 9 1/2'etara izango dira, izendatuko diran lekuetan.

Arren, txartel ori lenbaitlen emaguzu; al ba-dezu, agorra'ren 25'a baño lenago.

Iralurle, zuk dakizun norbait edo norbaitzuek euskeraz ikasteko zale ba-dira, adierazi egiezu berri au. Euskeraz ikastea, bear-bearrekoa degu!

EZKONTZAK

«Ereintza» taldea'ren asieratik, bertako artista trebe izan dan, Arantza Martinez Salaberria, lezoar jato-

rra dan, Xabier Pikabea'rekin ezkondu da. iZoriontsu izatea opa dizute-gu!

—Orobat ezkondu dira, Alejandro Aizola ta Maribel Cambronoero gazteak. iZorionak!

ERIOITZA

Paulo Adarraga jaun ezaguna il da. (G. B.). Bere alargun eta seme-alabak atsekabean lagun gaituzte.

JAYOTZA

Balentin Rioseco Garmendia'ren emazte, Milagros Ezenarro'k mutiko bat izan du eta Luis izenez kristautu dute. iZorionak!

AÑARBE

ceuta'ko lurraldetik

«El Faro» Ceuta'ko egunkari bat izena da ta jakina dan bezela emengo berri guziak aitatzen ditu. Azkenengo egun auetan emengo udal-etxeko kontuak arida etengabe bere irakurleari ematen. Gauz onetaz oarturik udal-etxe orretara joatie burutatu zitzaigun.

iZer pentsa, aue egin! Otsegun arratsalde, an azaldu giñan Ceuta'ko gora-bera guziak erabakitzen diran etxe-nagusian (aurrez adierazi bearra dago oso ondo artuak izan-giñala). Emen etorri-berri danak espazio aundi bat ikusi lezake izen

KAKUTE

meñakabarrena

Biotza pozez dogulako egiten dautsugu kartatxo uu, jauna Meñakabarrena'ko iru mutiko eta iru neskato gaituzuz, amaika-amabat urtera-koak. Ni, Maria Luisa, nagusiena naz; eta danen izenean egiten dautsut karta au.

Zer dala-ta? Zoragarritzko eskursiño bat izan dogulako lengo baten. Ara: 150 neskato-mutiko danak euskaldunak (Bizka'koak geinenak, banaka batzuk, gipuzoarrak) iru egunean Euskalerrit'ik zear ibilli gara gauza asko ikusi eta ikasiez. iZelako egunak! Erderaz, barriz, berba bat be ez gerol!

Nundik nora? Bilbo'tik Aralar eta Iruña'ra, lenengo egunean. Aralar'en zelako olgeta eta soka-tirak! Neskak irabazil Ai, enel "Mikel guria, gorde, gorde Euskalerrid".

Urrengo egunean, Xabier'era gaztelua ikusten; gero Leire'ra, eta bazkaltzen Otxagabia erri politera. Arratsaldean, Orreaga edo Roncesvalles'era. iGure erriko zenbat gauza ikasi doguzan! Otxagabia'n gugaz etozan abade eta abadegai batek aureskua egin eben. Agoa zabalik geratu ziran danak gure dantza, kanta, gure euskera ta olgetakaz.

Irugarren egunean Gipuzkoa ikusi gendun. Ondarrabi'n uretan sartu gintzazan eta arratsaldean Igeldo igo gendun. Gaberako, Euba'ko Pasio-nisten etxera. Urrengo goizean, Mezea entzun, eskerrak emon Jainkoa'ri, ta etxera pozik eta triste... guk beste astebete be olantxe jarraituko genduan-ta.

Zoragarritzko egunak! Egundo aitzuko ez jakuzan egunak! Eskerrak Kili-Kili'ril!

Kili-kili nor dan ez dakizu? Olakorik!

Bizkaia'n erri guztietako ume ta gaztetxoak ezagutzen dogu. Bueno, ezagutu-ezagutu... egia esateko... Beti gabiz preguentez nor dan. Kartak-eta, sariak-eta emoten daukuz, baña bera ikusi ez dogu sekula be ikusi. Beraren osabea abadea, etorten da errietara Bilbo'tik zinea-ta erakusten, eta onek esaten dauku bere lobatxo ori gure edadeko mutiko koskor bat dala Bilbo'n jaoia ta euskalduna ta euskerazale zintzo-zintzoa. Daukan guztia gureztat, euskaldun ume eta gaztetxoentzat. Asko maite gaitu. Geuk be bai bera. Orregaitik, urtero, Sariaketa bat iragartzen dau. Eta asko sartzen dira sariaketa orretan, aurten 600 lagun. Kili-kili'ren esanak, bete gura dabezanak egunero-egunero irakurri bear dabe ta idatzi euskeraz. Idazlanak erreze-errezak dira, baña egunean egunean egin bear... Ori, gatxa! Azkenegia alitzen diranak danak dauke sariren bat. Batzuk, zintoenak Kili-kili'ren eritxiz, iru eguneko ibillaldia! Ez dakizu ondo, ze ederto jan, lo ta ibilli!

Gu, orain, esker onez gagoz Kili-kili'gaz. Oba ez! Zeure idazkarian zerbait aitatuten ba'dozu lantzen aundi aundi bat emon Kili-kili'ri gure partez. Pozik gogozala, esan.

Ba-dakigu, estu ta larri ibilliko dala, orain, zorraz ordaintzeko... Bilbo'ko Cervecera del Norte'k laguntzen dautso apur bat, besterik inok, bezel Cervecera'k autobus batena ordaindu ei-dautso amabost milla peseta, eta ganera eskursiño egunetan auto-denda batek lagundu euskun bide gustian edari gozo ta otz-otzak guraina emonaz egarria kentzeko. Nik bein iru "Okey" edan nebazan egarri nintzan-ta. iAtara kontuak!

Oneixek esan gura izan dautsugaz jakingarriak diralako. Zeure aldizkarri orretan lekuri ba'lego ta agertzeko modukoak ba'dira... agertu egizuz mesedez.

M.ª LUISA LLONA

ERA BERRITZEKO

Oraingoazko aldaketa Vergara kalera

ERLOJU TA BITXITEGIA

Eduardo Chopetia

Vergara, 11 - Urrut. 17751 - Etxekoa: 22700 - DONOSTIA

piensos
Biona

BI ALDIZ ONA

BIOTER'EK babestua

VELCIA, S. A.

Pentsugille:

TUDELA'n: Apartado 41.

Urrut. 820.812 ta 820.816

NANCLARES (Araba):

Carretera General Vitoria-Miranda

Km. 12 - Urrut. 6

Ez Merkenak

Bai Onenak!

Janari bidez izaten dira ganadu on, indartsuak, Eta nora jo jakin bear du baserritar burutsuak, Berebiziko aragi pillak; gañera esne putzuak, Oiek guziak berekin ditu Fanderia'ko pentsuak.

FANDERIA

ERRENTERI

otxandio

TXAPEL EGUNA

Otxandio, erdi Araba erdi Bizkai, gure izkuntzaren muga-mugan dagoen erria. Lehenago, untzegeinen eta burdin-lanetan, entzute aundikoa, igan ehun tageiago urtetan egiña du berakada aundia. Atzenengo geratean ondutua, aspaldian ildako erri bat irudi zuen. Ta igan bost edo sei urte auetan, euskera galduz, izkera mugan ego aldera pasatzen ari zala zirudien. Eta ara nun aurtengo urte onetan, bat-batean euskaldun erri bizi-bizi bat agertu zailgun. «Otxandio-ko miraria» diñote ingurukoak eta ezin dute ulertu zelan gertatu dan. Euri onak egin dula, zifoen bertako norbaitek: azi ona ereña zegola, apalkiro ta istilurik bahe. Eta orain eldu da erretzeko garaia. Gerediaga alkarteren eragiña, zorioneko utsune ba-

tzuk, gizon langille ta zintzo bat edo beste ta gaztedi berri bikaiña. Orixe besterik ezta izan erri ontako miraria.

Aurtengo erri-jaietan, «Santamñetan», erriko gazteak (Gerediagatarrak) beren gain artu zuten jaien eratzea. A izan zan gauzak ondo egi-tea: Lau egun zoragarri ikusgarri eta euskal usainez beteak. Berrogeta abeslaridun korala erriko plazan, danak erritarrak, bertakoek sortua. Dantzari taldea, errikoa. Gero, berreun inguru gaztetxo euskal jantiz dantzari, erriko ta inguruetaoak. Bikote gazte bat, beurek ateratako kantuekin eta amairu gazteko taldea, zuzendariak asmatu-riko abestak kantatzen. Danak erritarrak. Eta urtebete lenago, zagurik ere etzan ageri. Eztago gaizki.

Jai auetan, kanpoko taldeak ere ekarri zituzten. Eta «Euskal Abestien Txapelketa» eratu. Bikaiña izan zan, Pasaitar Maritxelar gaztea garaille eta Derioko «Boskari», talde-etan.

Eta joan dan igandean «Txapelaren bigarren Txapelketa Mundiala» eratu dute. Txapelaren txapelketa, gauza barregarria zirudien asieran. Bilbotar udatiar bati otu zitzaion igan urtean eta ederki atera zan. Aurten erriko gazteak eratu dute. Eta askoz ederkiago atera da.

Telebistako gizonak, Bilbo ta Madridgo egunkarien ordezkariak, eta gizatalde aundia. Izan du oiarztuna txapelketa onek. Bazan pelikula artzale, argazkari ta abar.

Epai maia bikaiña: Lasuen jauna, «Gerediaga»-ko zuzendaria. Basaguren Luisa anderea, erriko gerediagatar bazkidea. Elozegi jauna, Tolosa'ko txapelgilea ta Llabori jauna, jai onen lenengo asmatzalea. «Txapeldun» asko (ez garailleak) geiegi bear bada. Urrengoan moztu bearra izango da. Beren artean, afrikar beltz Ejo gaztea eta japonar neskatilla, Tanigutxi gazte ta liraiña.

Txapeldun (garaille esan bearko oraingoan) auxek izan ziren:

—Onen jarritako txapelari:

Gizasemeetan—

1'n — Gonzalo Novales (Sestotarra).

2'n — Patxi Renteria (Bilbotarra).

3'n — Alberto Bengoa (Otxandiotarra).

Emakumeetan—

1'n — M.ª Felisa Garaigordobil (Otxandiotarra).

2'n — Itziar Lasuen (Bilbotarra).

3'n — Soledad Urigoitia (Otxandiotarra).

—Txapelik apaiñenari:

Gizasemeetan—

1'n — Juan M.ª Ellakuria (Zeanurritarra).

2'n — Gerardo Zeredillo (Bilbotarra).

Emakumeetan—

1'n — M.ª Luzia Ogara (Otxandiotarra).

2'n — Maite Abasolo (Otxandiotarra).

—Txapel aundienari:

1'n — Patxi Alkorta (Donostiotarra).

2'n — Franzisko Basterretxea (Balmasedarra).

Txapelari buruzko OLERKI TXAPELKETA bat ere eratua izan da egun ortakoxe. Amaika olerki agertu dira, erditsu erritarrak egiñak. Garaille auxek izan dira:

Lenen: «ARRANTZALEAK» Roberto Lertxundi bilbotarrena. Txapelaren belztasuna zalatzen du, euskaldunen egoera lotuz.

Bigarren: «TXAPELARI» erritar baten (izenik ez da jakin) Bertan, pertsonaje batzuk txapelari mintza zaizko: aitona, amona, alargun gaztea, langillearen semetxoa, emazte kezkatia ta gudaria.

Aipamena: «EUSKAL TXAPELA» Jesus aldoi erritar gaztearena.

Jaiaren tartetan, entzungarri ederrak: Elgoibartar Ansola anaiak txistulari. «Otxandio» izendatu biribilketa berria jo zuten. Otxandio doñu zaharrekin beurek egiña. Euskal-erriko txistularien artean, izen berezia dute Ansolatarrek, baiñan ondo irabazia.

«Txomin eta Garbiñe» bikoteak beuren kantauk (beurenak guztiz) eskeiñi zituzten. Eta «AMAIRU JO-TAK» (erriko amairu gazte, Txomin buru) txalo asko entzun zuten. Abestietan bat illargiari buruz: «Sei bost, lau, iru, bi, bat, sssssiiiii!» Eguzkia asarre omen dago bere illargi maitea zapaldu baidute gizonak.

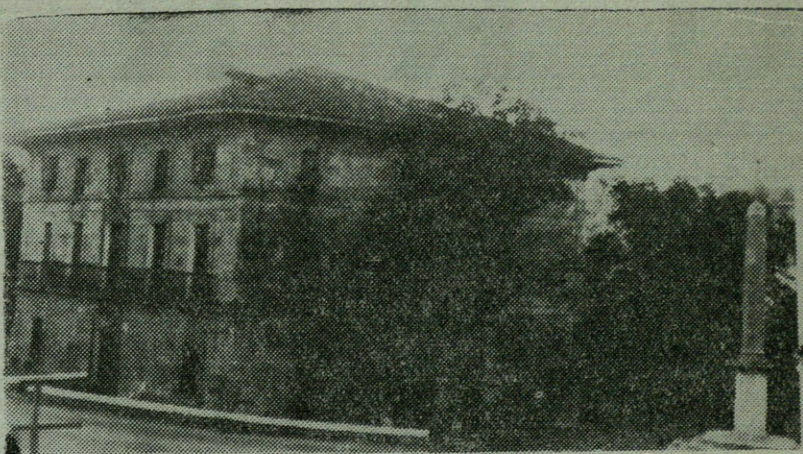
Eta au guztiau, milla ta berreun bizilagun ozta-ozta dituan erritxo batean, mendi artean ezkutu ta euskera-mugan dagon erritxo batean. Otxandio, Arabako mugan, bultzaille izan bedi euskera arloan. Arabar euskeran mintza dan erri au, gogoan bearko dute izan arabar zintzo guztiak.

LEKUKO BAT

galdakano

OLLARRA TA URGOITI'KO JAUREGIA

Orain illa batzuk edo urte bat dala, idatzi genduban zerbait asteroko ontan, Donosti'k Bilbao'rako bidean eta Galdakano'ko erri-barrura sartu baño anei-neurkinedo kilometro bi lenego, Urgoiti'ko Jauregia'ren aldamenian, urte askuan egondako Ollarra, erri onek euki eben oroigallua kendu ta geiago ezebelako ipiñi. Erri-Ekintza (Obras Publicas)'kuak bera, oroigallua egon

• Urgoiti jauregia ta Ollarra

zan bide-gurutzea aldatuteko kendu-ta.

Aldi artan ollarrai eutsiten leutzon arrizko zutoia, errezagot lan egitarren eraitzi, bota egin eben da, jakiña, apurtu egin zan da, barria ez egitarren edo, galdakanotarrak etabertatik igaroten ziran geienak maite eben ollar erpiña, betiko aldedu zan, egazkada luzeren baten bidez edo. Eta aldi artan ollararen irudi ederra aldendu eban da bere ordez gure argazkian ikusten dan burdin okerreko zerbait ipinteko ollarra dala-ta, aldi ontan, egun asko baño lenago biarbada, betiko ereitziko dabe ollar aren aldamaenian eundekaz urtiatan aurkitzen izan dan arri-landuzko. Urgoiti'ko jauregi zar epaiña.

Lenago be esan genduban, Bilbao'tik Behobia'rako berebill-bide zabalak, kalte geiogo egingo ebala gure erri ontan, mezederik baño ta, bildur gara ez-gaituzala guzturtauko ta: Lenen beintzat, erririk geiena zati bitan jarriaz batera, gorago esan dogun jauregi ori. Galdakano'n eukin dogun antziñako jauregirik onena, ikusgarriena betiko aldendu-ko da, bera dagon leku artatik igaro bear dabelako berebill-bide entzutsu ori. Lenengotan, esan eben, Urgoiti'ko jauregi ori arriz-arri beste leku batera eruan-da barriz jasua izango zala, baño, esaera dan lez; esana bat eta emona bi, emoten dautsuenaz erako izanadi, eta, ortara izango dalakuan gagozan ezketiño, laster betiko agur goxobat egin biarran izango gara erritarrok Urgoitiko jauregia'ri.

ERIJOTZA

Ama Neskutza'ren egunian, Dagonilla'n 15'gn. arratsalsian gaxorik suzmau zan da andik ordu gitxira, gaberdia baño lenago, betiko agur egin eban ludi ederra baño nastuai, gure adixkide ta euskeltzale zintzua zan Jordan eta Zarate'tar Gaizka (Salbador)'ek irurogei ta bi urtedun dala.

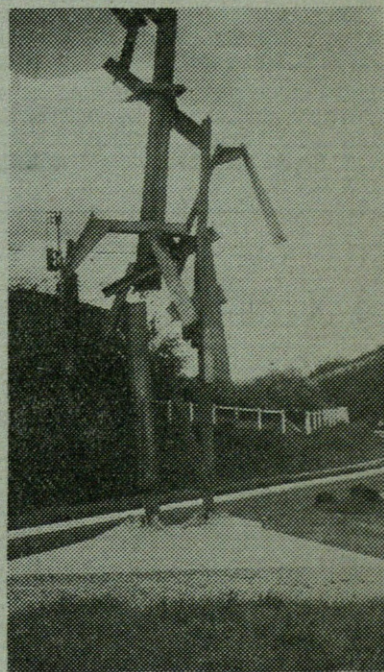
Euskotar kementsua lege, lan ondasungarriko asko egiña zan, berak ain maite eban Eskalerria'n alde. Gure Jaun-Goikuak sarituko al-dau. Beren aldamenian betiko gentza edo bakia emonaz. Goyan Bego Gaizka ("Txirrika") zintzua.

TXANGOAK

Illan onen 4'gn. egin eben txango bikain bat, ikusgarri bat erri ontako zar-bidedun edo jubilauek, erriko Guraso Alkarteak, Udala, Bizkai'ko Iratetxiak eta Dinamita, Firestone, Formika ta abarren laguntzaz eralduta, lau jende-berebil anditan larogei bat zar gogotsu ebesala eta, amabi milla ta bosteun urte baño geiogo danan arte egiten dabela.

Txango ikusgarria esan dugu ta, ez-gagoz oker; ze, eurak ikusi eban toki geienetan dagolako zerbait zer-ikusi, ikustea merezi dabena; ara emen oiek egin eben ibiltadia: Urten ziran, jakiña, Galdakano'tik eta Altube (Araba) ganetik Izarra'ra, bertatik jarraituaz eta Añana'ko Gatzak ikusiaz Angosto'ko Ama Neskutza'ren aldamenian elduteko bederatziek ingurureko, eta, bertan meza entzunaz eta alderdi baketsu aiek ikusi ondoren Goroña'ko atomiku tximistoki'ra elduteko. Lantegi garrantzi andiko ori, orain amaitu barik bera, ikustatu ondoren, urten ziran Trespaderne tximist lantegia ikusten da, ori egiñik bertatik Medina de Pomar'era juateko eberdi aldian eta jateko naiez onakin, bertan gerturik eukin bazkari txu kun da unurtsua jateko.

Arratsaldian, ez ei-eben gauza andirik egin-ez ba, asko ta ondo jan ezketiño, bateti-bestera ibilteko baño nasai-nasai egoteko gogo obiagua eukiten da-tal Villarbayo'

• Oraingo Ollarra

ri ikustetxu bat egin da, Berzedo ta barriz, Bizkai'ko Balmaseda ziar gabeko amarrak ingurureko etxeratu ziran poz-pozik, berriz-be beste orrelako txango bikain bat egiteko asmuz beterik. Benetan postu giñan gure zar-bidedunak, jubiladuak orretara atsegiñez ikusita. Ia urte askuen, orain lez, atsegiñez ikusten zaituguesan adiskideak!

—Bai-ta txango polit bat euki eben illa onen 7'gn. illa'ren leenengoko igaidian, Ganguren'go mendigoizaleak; berebil andi bitan jua ziran Donosti, Irun'dik Bidasoa'ko Bera'ra, bertatik Larrun'era igoteko. Jakiña, jua ziran guztiak, larogeien bat, etzeben gora igon, danak etziran mendigoizaleak izan-be ta, baño, lañotsu mendia egon zalako igon etzebenak eta igon ebenak, danak pozik etzeratu ziran, inguru aietako erri garbi baketsu eta Irun da Donosti'n ikusi ebenakin.

Gu be Larrun'en batu giñan egun ortan mendi lagun orrekin, baño, mugaz bestaldeko Euskalerria pixkat ikustarren jua da, Azkain ingurutik gora doian tximist-bultziz igon-da; zerdan alparkeria; Tamalez ezin genduban ezer bertatik ikusi lañua eren erruz, nai-ta ikuski-zun ederratako mendia dan bera.

EZKONTZAK

Illan onen, Iralla onen 5'gn. ezkodu zan erriko txadon nagusian Ean-Goikotxe'tar Patxi itas-gizon, au da, tramankuluetako buru-zagi, ta mutil jatorra, erriko Etabe'tar Begoñe neskatilla liraiñakin.

—Baita urrengo egunian, illa'n 6'gn. ezkodu zan gure auzokide Ilardia'tar Ester popoliña baizen alaia dan neskatil, Bilbao'ko orgo-te'tar Gaizka mutil euskeltzaliakin. Gure zorionik beruenak ezkonbarri guztioi.

ERIJOTZA

Illan onen 4'gn. il zan Firestone'n auzotegian Amurizta'tar Imanol, orain sasoiñeko zan gizon euskeltzalia. Goyan Bego adixkide ona eta laguntzen dautsegue atsekabian beren sendikideai.

JAIOTZA

Igaro dogun Dagonilla'n 30'gn. ikusi eben euren sendi gaztea ugari-tuta, bigarren alaba eder batekin, Ariznabarreta'tar Loren da Aurtene'tar Begoñe senar emazte gazte euskeltzale zintzuak ta beraz ZERUKO ARGIA'ren irakurleak. Gure zorion beruak eurerieta osasnik onena izango al dabe euskotar jator batzuk aziteko.

BASA - JAUN

eibar

KEZKA BAT

Orain ikutuko detan gaia, ez da izango batzuentzat noski ain inportantea, ez bait-da zarata asko ataritzen daben gauza bat.

Gure zorionezko erri ontan, urtetan zear, aldaketa izugarriak izan dira, esan genezake, Euskal-erri guztian bezela, industrializazio oker bat izan dala aldaketa auen onarri. Baiña joan gaitezen erira. Eibarrek, beste erri batzuek bezela, ba ditu estudiante edo ikasle asko Espaini'ko alderdi geienetan sakabanatuak: Madri'en Barzelona'n, Bilbo'n (ia geienak) etab. Oporrak edo bakaziñuak, irixten diranean, an agertzen dira, beren jantziak ongi apainduaz, begiratu zorrotzak, aundikeri pixka batekin. Baña ez ni-joa nere lantxua bide ortatik erabiltzera, beste gauza bat gertatzen da, tamalgariagoa, eta trixteagoa, ere bai.

Eibarren gertatzen dana, auxe da, ain zuzen: Eibar'ko kaletan ez ditugu ikusiko ez, ikasle oiek gazte "beargiñekin" nastuak, ez txikiteauan, gitxiago alkar izketan. Bakoitza beren tokitik, lagun urkoa aaztuaz. Ez al dute pentsatzen bein edo bein gizarteakin artu-emonak edukitzea? Ze gizarte ote da oien asmoetan dagoena? Ez beste askoren gaztena alegia. Egia da, beti izaten dirala zorionez, beste jokabidea artzen dutenak, baña geienak ez dira "ausartzen". Gure mende ontan, burgeskeria ta klaseenarteko diferentziak atzera dijoztela esatea, ez da inorentzat sekretu bat. Zuzentasunezko gizarte batera eldu bear degu.

Nik ez dakit, beste errietan orrelako gauzik gertatuko dan, gurean zorizarez bai. Gizarte estrukturak ote dira errudunak?

Alkartu gaitezen Eibar'ko gazte guztiak! eta bat eginda beste gaztedi bat izango gera, txorakerik gabe eta apaltasunean. Pentsatu dezagun denok osatu bearko degula erria, bai alguztidunak eta baita ere ezer ez gernak. Diskriminazioak alde batera utzita. Gurea da etorkizuna.

OPORKETAK

Amaitu ziran zorioneko oporketak. Egualdia lagundu ez arren, oso gutxi izan ziran denbora baño lehen herriratu ziranak. Zulotik urten barik gelditu gaitunok bageunkan astelehenan hor zehar ibili diranen arpegietaz zer jardun.

Oporketak amaitzeaz batera, joan zaizkigu zati baterako herri txiki giroa ta patxarazko egunak. Datorren urte arte. Opor aldiari eskerrak, nahi beste ur ei daukagu herrian. Gipuzkoako beste zenbait herrietan ur eza ikusiaz, poztekoa da gure egoera premiña honetaz.

AITA GALDOS KALEKO ETXEA

Ez bakarrik oporketadunak, beste berrogei sendi ere itzuli dira Aita Galdos kaleko beren etxera.

Orain iru illabete datoz etxe aldera egin zutela, etxe aurreko kale barreneko lurrak kendu ondoren, jausteko zorian zegoala-ta.

Etxe aldera horrek erein dizkien gastuak ordaintzeko, Herriko-Etxeak zurreratu ei dau zati haundi bat. Millo erdi bide da. Nork ordainduko ote dau azkenean? Ez bait da Herriko-Etxea edozein, zulo hori bereganatze-ko ain erreze.

Danok beren arrezoiak dituzte. Dana dala, etxegintzan aituak ez garanontzat, gauza bat bakarrik agirian dago, berrogei sendi inguru beren etxeak utzi zituztela ta ez dala oraindik etxerik jausi. Nor errudun?

AMATIÑO

BONBOITEGIA
BEZUZAK

Lor

IGANDE TA JAIEGUNETAN IRIKIA

DONOSTIA

Hnos. Iturrino, 22

Urrutizkiña: 1 94 15

1.896

1.969

GIPUZKOA'KO PROBINTZI - ERATETXEA

(Caja de Ahorros Provincial de Guipúzcoa)

Zure diru bearretan gure «PRESTAMEN SERBITZARITZA»z (Servicio de Préstamos) balia zaitetz

Zure baserria erosteko edo obetzeko
Zure Arrantiz-Ontzia erosteko edo obetzeko
Aberea —azienda— erosteko edo obetzeko
Baratzeko fruituak obetzeko
Jakindean jarri zaitetz Donostia'ko gure
12 ofizinetan eta Probintziako 63 sukursaletan

URRET XUA

IKASTOLAK

Ondoen dijoan argazki hau, askoenzat ez-ezaguna izango da segurasko. Pagota auzoko Pasionisten etxea da bera. Eta orain dala urte bete arte emen ikasten zuten Filosofia ta Teologia pasionista seminaristak. Baina Batikanoko Batzarren irispideari jarraituaz, Deustoko Unibersidadera aldatu ziran ikasle guztiak, ikasketa obeagoak egingo zituztelakoan.

Eta honela etxe bikain hau, utsik gelditu zan. Ez da alperriz izan, ordea! Oraintxe dabiltz presaka ta zalapartaka parete batzuek botatzen eta besteak jasotzen laster asi behar duan ikastaroako eskola-leku berriak presatzen. Zazpi partiketa diferenteak beste ainbeste ikastolentzat. Etxe honetan bilduko dira Urretxuako ta Zumarragako euskal aurrak ta hori gutxi izango baltiz, gabean ere euskera ikasiko dutenak ugari izango omen dira.

Eredu bikaina Seimario ta Erlijioso Ikasteetxeentzat!

TXINTXURRETA

ETXEA

MOTA GUZIETAKO OINETAKOAK
IKASTOLETAKO ZORRO TA ABAR

Iparragirre, 12

URRETXUA (Gipuzkoa)

"ISABEL"

JATETXEA'K

EUSKAL JAIALDIA BIDE ARTUTA BERE BEZERO EDERETSIEI
AGUR BERO BAT BIALTZEN DIE

Urrutizkiña: 871599

URRETXUA (Gipuzkoa)

Iparragirre Irarkola

SAL-EROSKETARAKO EDOZER IRARKETA
LIBURU-JOSTE TA OFIZINATARAKO LAN APAIÑAK
LIBURUTEGIA - PAPELTEGIA

Urrutizkiña: 871413

URRETXUA (Gipuzkoa)

HURTADO

Apainketa saloia

APAIN-LAN OSOA

IGORZLARIA

Urrutizkiña: 871838

URRETXUA (Gipuzkoa)

URRETXUA ETA IPARRAGIRRE

Diotenez, euskeldunak eta batez ere uretxuarrak, maitasun aundia diogu, on Jose Mari Iparragirre-arentzat. Baña maitasun ori, ez degu bear besela adierazten.

Zenbat urretzuarek ote dakite, «Gernikako Arbola» ereserkia...? Zenbat urretzuar dira, Iparragiren irudia eta illobia zaintzen zaizten diranak...?

Zergatik, auzotar maiteok, ez det uzte gure askatasunaren eta zortzikoaren abeslari izan zan urretzuar semearen izenari, bear dan gorasareara ematen diogunik.

Begira egiozute, begira arren, zer tamalgarri azaltzen dan Urretxuako enparantza Nagusian, Iparragirrerri altxatako monumentoa...!

Eta jakin bear dezute urretzuarrak, Euskalerri guztiak, baita ere erbestean sakabanatutako euskeldunak laguntzarekin, 1890-ko urtean egindako oroipena dala.

Font katalandar irudigille pama-tuak egindako irudia, ezkenik 1920-garren urtean garbitu zan, bere le-nbiziko gizaldia ospatzerakoan.

Berrogeitabederatzi urte auetako autz, euri, kazkabar eta txorikakak,

sorbalda gañean daramazki ixil askorik, Iparragirre gaxoak. «Hyppi» kalparroso baten tankera artzen ari da...

Berak, ez du egingo karraxi. Bañan nik bai, eta nere deia ago batez, euskeldun askoren karraxi berezia da noski.

Irudiaren apalak, arri-idazki osoa palta du. Baita ere beste ezaugarri batzuk. Ez dakit zergatik, bañan bere zearrean zeukan burni berja ere, eraman dute.

Lore maitale izandako abeslari-olerkaria, lore gabe arkitzen da. Buztiña du alboko lur zati kaxkarean.

Aldameneko Gernikako aritz-be-deinkatuan bi kumuak ere, zaindu bearrean arkitzen dira.

Urretxuako gaztedia...! Idazki onekin azaltzen detan nere argazkian, or dezute euskeldunen sinbolismoa: Jaungoikoa eta Lege Zarra. Jaungoikoa (eleiza) Lege Zaarra (Iparragirre).

Errian oñarriak bastertzen ari geran kezka det oraintxe.

Oker ba nabil, egia ez bada nere pentzakizuna, ezaugarri egin ezazute, asko poztuko naiz, eta nere poza, euskeldun askoren poza izango da...

INAKI LINAZASORO

"Florida"

AKETETXEA

ONDO JAN ETA EDAN NAI BADUZU, ETORRI ETXE ONTARA
JAI ZORIOTSUAK OPA DIZKIOGU GURE BEZEROEI ETA
URRETXUATAR GUZTIOI

Urrutizkiña: 871512

URRETXUA (Gipuzkoa)

MAZMELA ERLOJUTEGIA

BITXITEGIA — ZILLARTEGIA

Urrutizkiña: 871897

URRETXUA (Gipuzkoa)

JOSE ZINKUNEGI'REN OPTICA BERRIA DONOSTIAN

URTIETAN LAN OIETAN OITUA
BARRUAN DANAK EUSKALDUNAK
HERNANI, 4 — DONOSTIA

Tomás Eizmendi'ren Jatetxea

Zumal orritik metro gutxira,
ibil ortzean par-irriz,
etxe polt bat zure zel dago
euskal kutsu zoragarritz.
Arral, barazki, aragi eder;
nal dan aukera janariz,
jatetxe au bein probatzen
(duna
laister azaltzen da berriz.

RESTAURANTE TOMAS EIZMENDI

Curva de «Chiqui-erdi»
Tel. 86-13-00 ZUMAYA

Eraria epela dagola?

FAGOR'ek oztuko du berela

URRET XUA

-Urretxua kondairan- GOROSABEL-DAR PAULO-REN LIBURUETAN (1862)

Iruñe'ko Eliz-Barruti barruan, ezaguna zan «Urretxua». Aren inguruan genduzkan Zumarraga, Antzuola, Legazpia ta Azkoitia. Orduko kontuetan irakurtzen degun bezela, Bergara'tik bi leguetara, Tolosa'tik bostera, Donosti'tik bederatzira ta Bilbo'tik amairu leguetara arkitzen da. Bere barruan genituan Areizaga, Ipiñarrieta, Melkalde, Zabaleta eta Galdos.

Kastilla'ko Juan I'goak agindu zuan leku ura betetzeko. Ortarako, Segobia'n, 1383'garren urtean eman zuan lege-agiria. Agiri aretan, bertako bizilagunei eskeiñi zien lur aretan bizitzeko eskubidea, Azpeitia'k ordurako zituan foru, legez gairneko eta askatasunekin. Alkatea ta eskribauak izentatzeko eskubidea ere, errege berak eman zion. Erri-agiri ura Enrike III'garrenak, Madrid'en eta 1319'garren urtean berriro sendotu zuan; Juan II'garrenak 1420'garren urtero apirillaren 12'an; eta Errege Katolikuak, Bartzelona'n, 1492'garren urteko 28'nn berriro zuten agiri ori.

1383'garren urte berean Zumarraga'ko Santa Maria'ko lurra ezarri zitzaion, eta bi urte geroago Ezkioga'ko San Miguel'ko lurra ere erantsi zioten. Eraskin auek, Segura'ko erria izan zuten etsai, ta bien artean alako istillu batzuek sortu ziran. Artarako jarri zituzten epaiak, Segura'ri egotzi zizkioten, ez bakarrik Zumarraga ta Ezkioga, baizik-eta Urretxua bera ere bai. Epai ura Enrike III'garrenak legez sendotu zuan, 1405'garren urteko apirillaren 15'an. Ala jarraitu zuten kontuak 1411'garren urterarte ta orduan, Valladolid'tik errege-agindu bat iritxi zuten, Segura'tik eten eta bere buru jabe bizitzeko Urretxua'ko erria. Aren bidez, berriro bere eskubide guziak eskuratu zituan.

Urretxua'k aldi aretan eman zituan zenbait erabaki ta agindu, jakingarriak dira. Ikus batzuek:

1457'garren urteko otsailaren 4'an, erriko esietatik

kanpora etxerik ez jasotzeko agindu zuten. Errebalean ere ezin zitekean etxerik jaso.

1533'garren urtean urez nastutako sagardoa saltzea debekatu zuten. Eta erritik kanpora ogi-laberik ere ezin zitekean jaso.

1537'garren urtean, debekatua gelditu zuan aurre izan-berri ziran emakumeak ikustatzera joatea. Ezkondu-berriak ere berdin zuten debekua. Onelakoak ikusteko, emakume aien anai-arreba, koiñatu-koiñata edo gurasokide izan bear zan.

1777'garren urteko ilbeltzaren 31'an, beste errege-agiri bat iritxi zuan. Ari eskerrak, ale ta ganaduak salerosteko eskubidea eskuratu zuan. Salmenta ura zerga ta kontribuziorik gabe egin zitekean. Korrejidoreak azoka artarako, illabete bakoitzeko lenengo asteartea aukeratu zuan.

1696'garren urtean Antzuola'rekin batu zuan, probintziako Batzarretara txandaka agertzeko. Itunben au 1716'garren urteraino luzatu zuan. Beste auzi asko izan zuan Zumarraga'rekin ezezik, Antzuola'rekin ere. Auzia, Irmo-Sabel'en jabe zein geldituko, izan zuan. Epai, 1496'garren urtean, Antzuola'ren alde erabaki zuan. 1658'garren urtean su aundi batek erriko 26 etxe ta Elizako dorre ta estalpea ondatu zituan.

Erriko Eliz Nagusia, Tours'ko gotzai izan zuan Martin Doneari eskeiñia dago. Eliz au, erria baiño lenagokoa da; dorrea bakarrik osatu zuan geroago, 1537'garren urtean. Urte aretan berean jarri zizkioten kanpaiak. Eliza ontan, 1674'garren urtean ekarrita, an daukate Santa Anastasia'ren gorputza. Au garagarillaren 5'an ekarri zuten bertara. Arrazkero an dago birjiña ta martiri dan donearen gorputza.

IRIMOPE

«ARRAZOLA» ERREDIZAK

Urretxua'n: Iparragirre, 2 — Legazpia'n: S. Antonio, 2

Urrutizkiña: 878932

LO-GELAK —EGOTeko GELAK— SUKALDEAK

— URRET XUA — (Gipuzkoa) —

daniel
apaolaza

LABAIÑAK ETA MAI-TRESNAK

Ipiñarrieta, 24

Urrutizkiña: 871183

— URRET XUA — (Gipuzkoa) —

BENGOLEA

J. A. AZTIRIA

ZERRATEGIA

Ipiñarrieta kalea

Urrutizkiña: 87407

— URRET XUA — (Gipuzkoa) —

JOAKIN GONZALEZ GARATE

AGRYMIN LANTEGIAK MAKIÑADUNAK

PIRRILLAGAI TA BAGONETATARAKO ZATIAK

Urrutizkiñak: 871392 - Lantegiakoa. — 871614 - Etxekoa

— URRET XUA — (Gipuzkoa) —

MARI KARMEN ILLE - APAINKETA

EMAKUME - ILLE - APAINKETA

Iparragirre, 28 — Urrut.: 871283

URRET XUA (Gipuzkoa)

“ALASKA” AKEITETXEA

ESKU BEREZIA KAXUELATARAKO
TA

OGI-ARTEKO GOXOAK ONTZEKO

— :: —

Taxi-serbitzua — Gral. Mola, 2

Urrutizkiña: 871579

ZUMARRAGA (Gipuzkoa)

Muebles Inchausti

Lasarte'n dagon etxe on ba[tek]

eskeintzen dizu ostatu, an dauden gauza zoragarriak bixitatzera prestatu.

Apaln, dotorez, berdiñik ezta; iñola ezin puskatu,

MUEBLE bearrez baldin ba[zer]

INTXAUSTI'NEAN eskatu.

Estación, 19

Urrutizkiña: 97580

LASARTE

“San Juan” Linterneritza

ERALGUNTZA, TXUKUNKETA, BEROKIÑAK, KRISTALKETA. — SUKALDERAKO ELEKTRIKA - MAKIÑAK. — «SUKALDE SALVATARI»

MARKAKO ERREDIZAK

Labeaga, 27 - A

Urrutizkiña: 871405

— URRET XUA — (Gipuzkoa) —

«EMA» ESKULANAK

Aroztegiatarako ta errediza - lantegiatarako auts - argailuak

Akabatzaille - lantegiatarako auts - xurupatzailleak

Pertzagintzari dagozkion lanetarako

Agitamuak eta Azterketak

Jauregi, 21

Urrutizkiña: 87293

— URRET XUA — (Gipuzkoa) —

TRANSPORTES

azkar

ERAMAN - EKARRIRAKO KAMIOI AUNDIAK

Donosti'tik egunero:

Barcelona, Zaragoza, Valencia, Madrid, Oviedo, Gijón, Iruña, Bilbao, Gasteiz, Jerez de la Frontera, Cadiz, Alicante, Murcia, Cartagena, Granada, Almería'ra.

Astean iru aldiz:

Sevilla, Lugo, Goroña, Orense eta Vigo'ra.

Eustasio Amilibia, 13 ta 14 - DONOSTIA

Tefneak.: 25.457 eta 26.987

Elkarriketa hau eratzeko Nemesio Etxanizengana lehenengo eta Benito Lertxundirengana gero joan naiz. Galdera batzuk berdinak egin dizkiet biei. Erantzunak? Zuek ikus. Biengana joatea interesgarri irudituko zait, fenomeno beraren bi ikusmolde erakus baidezazkigukete.

—Ba dakit, Nemesio, zuk euskal kantu berrian parte hartu zenuela?

—Bai, Mari Lourdes Iriondori aurrerapidea eman nion. Eta hasierako «Ez dok amairu»-koen bileretan izan nintzan.

—Baina zuk ba dituzu zeure kantuak ere.

—Halaxe da. Eta hauetatik asko aurretikoak dira. Esango dizut. 51-ean argitaratu nuen «Kanta-kantari». Bilduma hontan azaltzen diranetarik ba dira lehendik eginak, gerra ondoren. Zergatik egin nituen? Erderazko kanta berriak sartzen hasi ziran, eta pentsatu nuen erderazko kantuen moda zabaltzen bazan, erdera jabe egingo zala.

—Artean ez al zan euskeraz abesten?

• JULIAN LEKUONA

gaurko kantua euskal herrian

• BENITO LERTXUNDI

—Nola ez, baina kanta berririk eta modakorik ez batere, Iparragirrenak eta hola.

—Eta zuk ze kantu-mota egin zenuen?

—Danetik: txotis, pasodoblea, tangoa, rumba, txaxa-txa...

—Azken urteotan entzun ohi ditugun kanta hauek, zure ustez, mesede handia egin al diote Euskal Herriari?

—Kantuak mitinak baino lan gehiago egin du gure gauzetara zaletzeko.

Eta gainera, herriak dana onartzen du, ezta?

—Ez da seinale ona. Nobiziaduan gaude.

—Zuretzat kanta berriaren joera nagusia zein da?

—Protesta. Baina batzuk diotenez protestari izatea erreza da gogotik kobratzen dan artean.

—Kantarien akats bat, Nemesio?

—Imintziarik-eza, jestu-falta. Batzuk kantatu bakarrik egiten dute. Lotuta ikusten ditut gitarrarekin. Ez diote kantuari kanta berriaren estilorik ematen.

—Eta letra?

—Letra asko arroteak dira, ondo josi eta lotu gabekoak. Letra eskasak (eskasagoak erderazkoak, hori bai).

—Nolako sendagaia jarriko zenioke zuk?

—Olerkariaren eta kantariaren batasuna. Hobe izango litzake, letra, gai dan bati eskatzea.

—Ondo da, Nemesio.

Etxanizek bultzada handia eman dio euskal kantoari. Kontuan euki dezagun, justitziak, bere garaia, pondu hontan, oraingoak baino al-dapatsuagoak zizala. Ikus: hitzaldi bat, euskal kanto berriak, Donostia-ko «círculo cultural»-ean eman zuan. Nola hartu zioten? Batzuk parrez lehertzen eta besteak euskera zikintzea zala-ta. Nemesiok esaten dit: «Hala hartu zidaten: batzuk eskandalizatu eta besteak parre».

Euskal kanta berri honen hasiera, bakarlarien artean, Labegueriek markatzen du. Gero, han-hemenka,

beste asko joan zaizkigu azaltzen. Hauen artean, «Ez dok amairu» taldea. Benito Lertxundi taldekide da hasieratik.

—Noiz hasi zan «Ez dok amairu»?

—65-ean.

—Nortzuk hasi zinaten?

—Kantarien artean, Mari Lourdes, Laboa, Villar, Lekuona eta ni.

—Zure iritzian, Benito, euskal kantuan joera nagusiak zeintzuk dira? Bereiz ditzagun joerok: doinu-letra.

Doinu aldetik. Ematen duzuten kantua euskalduna da ala inportazio hutsa?

—Geurea dala uste dut. Benetan. Kanpoko influentzia asko dabil. Baina kutsu hori ez dugu behin ere

—Ez dakit bada.

—Baietz uste dut, behin baino gehiagotan. Horregatik bat egin behar dute, bai, olerkariak eta kantariak, gure sorkuntza aurrera egiteko. Ez?

—Ni askotan noa olerkariengana, batengana, bestearengana. Eta zenbait kantariengan joera bera ikusten dut. Beharrezkoa da, izan ere. Ez hori bakarrik. Ni konbentzituta nago beste kantariaren kantuak abesten ere hasi behar dugula, geuretik ateratzeko, aberasteko, bestela geure molde hutsetan zaharkatuko gera.

—Euskal kantua ez da kanpora atera. Zergatik da?: kategoriarik ez du ala ez da komertziale?

—Ez da kategori-arazoa. Jakina, kategori unibertsalik oraindik ez du. Eta goiz da eukitzeko. Baina, halare, zabaltzen diran kantuen haina ba da gurea ere, eta gehiago. Baiori-hizkuntza ez da gurea, hor dago koska.

—Nemesiok esanzen dizue imintzio-falta duzutela. Zer erantzungo zenioke?

—Tematikagatik dala. Gaia hala-koa dalako.

—Ez ote dago beste arrazoi bat ere? Alegia, zuek ibiliz, kantatuaz, molde jakin batzuk jarri dituzutela?

—Ba liteke zulo batetik atera ezinean arkitzea. Baina ikusi egin behar litzake ea hortarako jatorriak ba ote dagoen, berez. Ez bada sortzen, zer nahi da?

kvhv-kultuur

BASKISCHE AVOND

et DANS en ZANG

21 maart 1969

Aula, 20.u.30.

le groep Gernika

Maite Idirin

B. Lertxundi

Kaarten aan de ingang en op KVHV. Krakenstraat, 13

Toegang 35 Fr

• MAITE IRIDIN

erabat kenduko. Bestalde, guk herriko deitzen dugun kantua ere kanpoko da, gregorianoaren influentzia du: «Txori erresioñola», «Aita saldu nazu». Baina gregoriano bera entzunik Alemanian, Frantzian, eta abarretan, hauen erantzuna desberdina izan da.

—Eta nola ikusten duzu itzulpen hutsa egitea kantuan?

—Hasieran ondo dago besteen erreperorioekin (Beatlesenak edo Los Bravosenak) ibiltea. Baina guk sorkuntza batera joan behar dugu, ez baigauke besteen mailan. Sortzaileen arazoa ez baidugu egin.

—Eta hitzak dirala-eta zer esango zenuke? Osoki ikusita, onak ala txarrak dira?

—Onak jeneralean. Esate baterako, gure maitasun kantua sakona da. Egin dugun protesta, kantuak ba du benetakotasuna, zintzotasuna.

—Baina literatura bezala epaituaz, ez al dira batzutan letra hoiek erre-nak eta traketsak?

—Benito, euskal kantuan ba al duzute profesionalismurik?

—Begara: pausu handia eman da. Ez zala posible ere uste genuen. Eta horren kontra altxatu naiz ni. Pixka bat nabarmetzen dan kantariak ba du, gaur, kantu-saioetatik bizitzea.

—Eta zu bakarrik al zera profesionala?

—Profesional liberatua bai. Orain, profesional «karnetdunak» anitz dira. Eta ateratzen ari diranak, beste asko.

—Profesionalismuaren alde on bat?

—Kantuan sakontzea, hobeago-tzea.

—Arrisku bat?

—Lanik gabe geldi gindezko.

—Olerkariarena birlantatuaz, lau aizeetara aldarrika dezagun:

«Euskal kantua, ialgi adi plazara».

JOAN MARI TORREALDAY

gizona

Torres-Bru margolariakin egondu naiz. Uste gabean arkitu det eta uste gabean utzi det.

Alkar itzezin degu. Zertaz? Bere lanazaz. Berberak esan dit:

—Ala diote, bai; nerekin ezin omen da beste gaietaz itzezin. Margolaritza goian-beian.

Artetxek dionez, sortaldeko margolari onek, aurrean, bere eredu diren personak begi onakin, biotz berakin begiratzen omen ditu; orregatik egite omen ditu olako "erretrotoak".

Bere apaltasuna zapalduko nuala, ta gai onetaz ez diot geiegi galdetu nai izandu. Bere buruazaz aaztutzen bai-zan...

Ala ere, bere beidatuak, gizon-gizon baten beidatuak, geiago galdetzeko esaten zidan.

Tira, ba:

—Oso gaztetandik asi al ziran margolarigintzan?

—Txiki-txikitandik nere poz aundiena, paperak marrazkiaz betetzera zan.

—Askok sufritu al dezu bide ortan aurrera egiteko?

—Bai, bañan nere lana izan da, era askotara, nere lagun ta laguntzallerik onenetakoa. Esan ditekene onena izan dala. Ta zuri atsegiñak egiten al zaizu margolarigintza? galdetu dit.

—Besteak lan egin ezker, bai.

Besteen lanak ikustea oso atsegiña zait.

Ta, besterik gabe, margolarigintzaren ezaugarriak berezienak irakasten asi zait. Bero-bero, gañera.

Bere ezagun batzuk zetozen ta, aitzeki orrekina, iztbeste egiñaz, agur egin diot. Ni ez bai-naiz lan ortan asikol!

TORRES-BRU Pintalariaren agerketa

Gipuzkoako irudi ta ikuskizunak - Oleoak